

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

ZAKLJUČNA PROJEKTNÁ NALOGA

VALUTNO TRGOVANJE KOT NALOŽBA V
ČASU SVETOVNE GOSPODARSKE KRIZE

MATEJ FURLAN

KOPER, 2010

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Zaključna projektna naloga

VALUTNO TRGOVANJE KOT NALOŽBA V
ČASU SVETOVNE GOSPODARSKE KRIZE

Matej Furlan

Koper, 2010

Mentor: doc. dr. Ajda Fošner

POVZETEK

Z diplomskim delom smo želeli prikazati valutno trgovanje kot eno izmed oblik naložbe. Proučevali smo področja analize tako z vidika tehnične kot tudi z vidika temeljne analize, ki sta glavni orodji pri odločitvah glede nakupa oziroma prodaje izbrane valute. Opravili smo tudi raziskavo s pomočjo anketnega vprašalnika, s katero smo želeli potrditi trditve, ki smo si jih zastavili v diplomski nalogi.

Ključne besede: valutno trgovanje, evro, dolar, tehnična analiza, temeljna analiza, trgovalna platforma

SUMMARY

With this diploma we want to show the foreign currency trading as one of the forms of investment. We studied the scope of analysis both from a technical as well as in terms of fundamental analysis, which are key tools in the decision to purchase or sale of selected currency. We undertook a survey through questionnaires, which we wanted to confirm arguments, which we have set ourselves in diploma.

Key words: foreign exchange, euro, dollar, technical analysis, fundamental analysis, trading platforms

UDK: 336.74/.76(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelitev področja in opis problema	1
1.2	Namen in cilji diplomskega dela	2
1.2.1	Namen	2
1.2.2	Cilji	2
1.2.3	Trditve	3
1.3	Predpostavke in omejitve diplomskega dela	3
1.3.1	Predpostavke	3
1.3.2	Omejitve	3
2	Valutno trgovanje	5
2.1	Valutni trg	5
2.1.1	Udeleženci	6
2.1.2	Prednosti in slabosti naložbe	7
2.2	Zgodovina valutnega trgovanja	8
2.3	Valutno trgovanje danes	10
3	Tehnična analiza	11
3.1	Podrobno o tehnični analizi	11
3.1.1	Trendi	12
3.1.2	Podporna in odporna raven	14
3.2	Graf	15
3.2.1	Linijski graf	15
3.2.2	Palični graf	16
3.2.3	Svečniki	17
3.2.4	Kakšno vrsto grafa uporabljati?	19
3.3	Kazalci oz. indikatorji tehnične analize	19
3.3.1	Vodilni indikatorji (Leading Indicators)	20
3.3.2	Sledilni indikatorji (Lagging Indicators)	23
4	Temeljna analiza	27
4.1	Podrobno o temeljni analizi	27
4.2	Ekonomski koledar	27
4.2.1	Indeks cen življenjskih potrebščin	28
4.2.2	Trg dela	29
4.2.3	Raven obrestnih mer	29
4.2.4	Izdatki potrošnikov	29
4.2.5	Višja sila	30
5	Trgovalna platforma	31
5.1	Kaj je trgovalna platforma	31

5.2	Ponudniki	31
5.2.1	V Sloveniji	31
5.2.2	V tujini	32
6	Priprava in izvedba ankete oz. raziskave	35
6.1	Metoda zbiranja podatkov	35
6.2	Oblikovanje vprašalnika.....	35
6.3	Rezultati raziskave	35
6.4	Interpretacija rezultatov.....	36
7	Zaključek	41
	Literatura	43
	Viri	45
	Priloge	47

SLIKE

Slika 2.1	Časovni razpon trgovanja glavnih finančnih centrov po svetu.....	6
Slika 3.1	Prikaz naraščajočega trenda.....	13
Slika 3.2	Prikaz padajočega trenda	13
Slika 3.3	Primer odpornih in podpornih ravni	15
Slika 3.4	Primer linijskega grafa.....	16
Slika 3.5	Primer časovnega obdobja paličnega grafa.....	17
Slika 3.6	Primer OHLC grafa.....	17
Slika 3.7	Primer časovnega obdobja grafa svečnikov.....	18
Slika 3.8	Primer grafa svečnikov	18
Slika 3.9	Prikaz primera indikatorja RSI	21
Slika 3.10	Prikaz primera Stohastičnega indikatorja	22
Slika 3.11	Prikaz primera Indeksa blagovnega kanala.....	23
Slika 3.12	Prikaz primera drsečih sredin.....	25
Slika 3.13	Prikaz primera MACD-ja.....	26
Slika 4.1	Primer ekonomskega koledarja.....	28
Slika 4.2	Odziv trga na objavo podatka o izdatkih potrošnikov 19. 2. 2010 ob 10:30	30

TABELE

Tabela 6.1	Starost anketirancev	36
Tabela 6.2	Status anketirancev	36
Tabela 6.3	Izobrazba anketirancev	36
Tabela 6.4	Anketiranci po regijah.....	37
Tabela 6.5	Časovna doba trgovanja.....	37
Tabela 6.6	Vložena sredstva	37
Tabela 6.7	Stopnja mesečne donosnosti	38
Tabela 6.8	Mnenje anketirancev o samostojnem trgovanju.....	38
Tabela 6.9	Pripravljenost anketirancev glede na vložena sredstva.....	39
Tabela 6.10	Pričakovanja glede mesečne donosnosti.....	39
Tabela 6.11	Način trgovanja anketirancev.....	39

KRAJŠAVE

EUR	Evro
USD	Ameriški dolar
JPY	Japonski jen
Forex	Foreign exchange
GBP	Britanski funt
WTC	World trade center
ZDA	Združene države amerike
EU	Evropska unija
oz.	oziroma
BDP	Bruto domači proizvod

1 UVOD

1.1 Opredelitev področja in opis problema

V času svetovne gospodarske krize, ko so praktično vse borze v rdečih številkah, ko številni vlagatelji izgubljajo vložena sredstva, je še kako pomembno pametno vložiti svoj kapital v različne naložbe, ne da bi nam le-te prinašale izgubo. Ena od potencialnih naložb, ki bi nam prinašala dobiček se imenuje valutno trgovanje.

Pri valutnem trgovanju gre pravzaprav za edini svetovni trg, kjer beseda kriza nima pomena, saj ne glede na to kam se trend valutnega para obrača, bodisi navzgor (angl. bull trend) ali navzdol (angl. bear trend) lahko ustvarjamo dobiček.

»Gre za največji finančni trg na svetu v katerega so vpletene največje banke na svetu (centralne banke), vlade, velike korporacije, razni vplivnejši špekulanti in drugi finančni trgi ter ostale institucije« (Zgodovina forexa 2008). Našteti akterji imajo približno okoli 3000 milijard dolarjev dnevnega prometa, kar je več kot premorejo vse ostale borze skupaj, tako da pravzaprav ne moremo govoriti o kakršnekoli špekuliranju s strani velikih korporacij ali svetovnih bank ter drugih ustanov. Tukaj je potrebno poudariti, da tako kot lahko ustvarjamo dobiček lahko tudi ustvarjamo izgubo, vendar s to razliko do ostalih borz, da nismo kot že prej omenjeno podvrženi raznim špekulacijam ter nismo odvisni od smeri trenda, kot na primer pri delniški borzi, kjer kupimo delnico po določeni ceni, ter nato ustvarjamo dobičke, če le-ta raste, v obratnem primeru ustvarjamo izgubo. Prednost je tudi v tem, da v zelo kratkem času lahko odpremo trgovalni račun pri različnih ponudnikih z zelo majhnim začetnim kapitalom ter za to ne potrebujemo nobenih posrednikov, saj vlogo posrednika prevzame trgovalna platforma¹, preko katere trgujemo na valutnem trgu.

Kot smo že omenili valutno trgovanje poteka preko platforme, kjer imamo na voljo vse valutne pare (npr. EUR/USD, USD/CHF, EUR/JPY, GBP/USD, ...). Ko izberemo valutni par, se na podlagi tehnične in temeljne analize odločimo za vstopno točko za odprtje pozicije. Torej kupimo oz. prodamo tisto valuto za katero smo se na podlagi analize odločili, da bo v danem trenutku pridobila oz. izgubila vrednost. Ko dosežemo želeno vrednost valute oz. želeni dobiček pozicijo zapremo s tem, da jo prodamo oz. kupimo ponovno. Lahko se tudi zgodi, da nam je analiza pokazala napačne ugotovitve in pozicijo zapremo z izgubo.

Daleč od tega, da je valutno trgovanje zelo enostavno in primerno za vsakogar. Kot vsaka naložba ima tudi valutno trgovanje svoje prednosti in slabosti. Zato preden vstopimo na trg je priporočljivo odpreti poskusni demo račun². Vsi ponudniki oz.

¹ Več je predstavljeno v poglavju številka 5 na 31. strani.

² Demo račun je trgovalni račun kjer trgujemo z namišljenim denarjem na finančnem trgu. Lahko ga odpremo brez kakršnihkoli stroškov in obveznosti do ponudnika.

borzne hiše ponujajo vlagateljem poskusni demo račun, kjer se trguje v resničnih okoliščinah, vendar z namišljenim denarjem. Tako se vlagatelj najprej seznanji z osnovami trgovanja ter pridobi koristne informacije, ki so potrebne za trgovanje.

Ko je vlagatelj seznanjen z osnovami trgovanja in dobro spozna trg in delovanje na njem je pripravljen za trgovanje. Priprava na trgovanje pa vsebuje fundamentalno oz. temeljno analizo ter tehnično analizo, brez katerih si trgovanja na valutnem trgu ne moremo predstavljati.

Temeljna analiza je metoda napovedovanja gibanja cene določenega finančnega instrumenta s proučevanjem ekonomskih, političnih in drugih dejavnikov, ki vplivajo na ponudbo in povpraševanje po njem. Glavni elementi temeljne analize pa so številni makroekonomski kazalci, kot so gospodarska rast, obrestne mere, inflacija, brezposelnost, itd. Tehnična analiza je metoda, s katero se napovedujejo gibanja prihodnje cene s preučevanjem grafikonov, na katerih so narisana pretekla gibanja treh spremenljivk: cene, pri terminskih instrumentih pa tudi obsega trgovanja in odprtega interesa.

1.2 Namen in cilji diplomskega dela

1.2.1 Namen

Namen diplomskega dela je predstaviti širši javnosti valutno trgovanje, kot eno izmed naložbenih možnosti v svetovni gospodarski krizi, kjer so praktično vsi svetovni borzni indeksi v rdečih številkah. Natančno bodo prikazani načini poslovanja in izračuni, kot so pričakovani donos in stopnja tveganja. Podane bodo, tako pozitivne, kakor tudi negativne strani naložbe. Prav zaradi gospodarske krize je to trgovanje še toliko bolj zanimivo, saj je valutni trg pravzaprav edini trg na svetu, ki ne pozna besede kriza, saj lahko izgubo ene vrednosti valute nadomestimo s kupovanjem druge valute na valutnem križu³ in obratno.

1.2.2 Cilji

Cilj diplomskega dela je prikazati način poslovanja valutnega trgovanja kot naložbe v času gospodarske krize, narediti natančne izračune in podati čim več informaciji in koristnih nasvetov o valutnem trgovanju. Zmanjšati stopnjo tveganja investicije z metodama tehnične in temeljne analize in se na podlagi analiz odločati za odprte pozicije na valutnem trgu in se tako izogniti trgovanju z lastno intuicijo.

³ Dve denarni enoti z deviznim tečajem, s katerimi se trguje na valutnem trgu. Devizni tečaj med tujama valutama se izračuna kot dejavnik, s katerim se pomnoži osnovna valuta, da dobimo enakovredno vrednost ali kupno moč v tuji valuti.

1.2.3 Trditve

V diplomskem delu bomo poskušali preveriti veljavnost naslednjih trditev:

- da je javnost pravzaprav malo seznanjena z valutnim trgovanjem,
- da je zanimanje za valutno trgovanje pri vlagateljih vedno večje,
- da je samostojno trgovanje ravno tako uspešno, kot trgovanje preko posrednikov.

1.3 Predpostavke in omejitve diplomskega dela

1.3.1 Predpostavke

Predpostavljamo, da nam bodo rezultati, ki jih bomo pridobili s pomočjo vprašalnikov podali točne podatke, saj bodo anketiranci imeli pred seboj specifično panogo o valutnem trgovanju. Ravno tako predpostavljamo tudi, da bo izpolnjenih veliko število anket, s katerimi bomo pridobili veliko relevantnih informacij.

1.3.2 Omejitve

Pri opisovanju tako tehnične kot tudi temeljne analize, se bomo omejili le na nekatere dejavnike teh analiz, saj bi bilo nemogoče opisati in tudi uporabiti vse pri trgovanju. Pri tehnični se bomo omejili samo na specifične indikatorje in grafe, in sicer na indikator MACD, RSI in drseče sredine ter na linijski graf, palični graf ter graf svečniki. Prav tako se bomo omejili pri temeljni analizi na samo določene ekonomske objave, kot so indeks cen življenjskih potrebščin, raven obrestnih mer, trg dela in BDP. Omejili se bomo tudi pri ponudnikih trgovalnih platform, in sicer predvsem na slovenske ponudnike in nekatere večje tuje posrednike.

2 VALUTNO TRGOVANJE

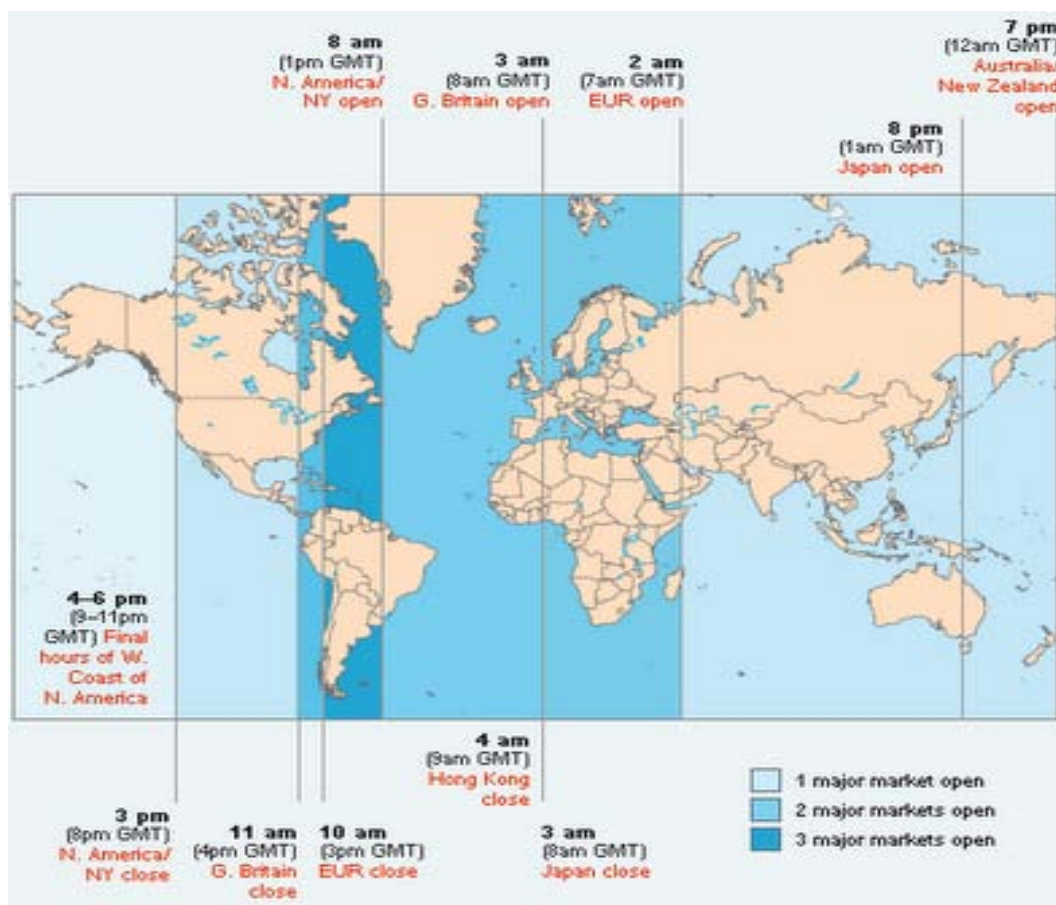
2.1 Valutni trg

Valutni trg (angl. Forex, kar pomeni foreign exchange) je finančni trg, kje udeleženci le tega trgujejo eno valuto za drugo. Valutni trg je danes največji finančni trg na svetu. Največ prometa na valutnem trgu predstavljajo promptni posli (gre za poravnavo v največ dveh dneh), ter posli z izvedenimi finančnimi instrumenti, kjer prevladujejo zamenjave (ang. Forex swaps). Valutni trg zaradi svoje velike likvidnosti, ter na drugi strani tudi velike volatilitnosti ponuja privlačne priložnosti za špekulativno trgovanje. Potrebno je seveda poudariti da takšna vrsta investiranja zahteva veliko pozornost in skrbno upravljanje z tveganjem. Tečajji na valutnem trgu so pretežno določeni z povpraševanjem in ponudbo ekonomskih subjektov, saj centralne banke v državah redko intervenirajo na finančnih trgih z namenom, da bi vplivali na tečaj. Veliko zaslug za porast trgovanja na valutnem trgu v zadnjih desetletjih ima razvoj tehnologije. Tako so danes namesto klasičnih posrednikov, posredovanje med ponudbo in povpraševanjem prevzeli razviti računalniški sistemi (Valutno trgovanje 2008).

Pri valutnem trgovanju gre pravzaprav za edini svetovni trg, kjer beseda kriza nima pomena, saj ne glede na to kam se trend valutnega para obrača, bodisi navzgor ali navzdol lahko ustvarjamo dobiček. Gre za največji trg na svetu v katerega so vpletene največje banke na svetu (centralne banke), vlade, velike korporacije, razni vplivnejši špekulanti in drugi finančni trgi ter ostale institucije, z okoli 3000 milijardami dolarjev dnevnega prometa (več kot premorejo vse ostale borze skupaj!), tako da pravzaprav ne moremo govoriti o kakršnekoli špekuliranju s strani velikih korporacij ali svetovnih bank ter drugih ustanov.

Mrak (2002, 109) poudarja, da: » ... značilnost valutnega trga ni samo v tem, da v geografskem smislu zajema svet kot celoto. Druga temeljna značilnost je, da v vsakem trenutku delovnega dne trgovanje z valutami poteka v vsaj nekaterih od svetovnih finančnih centrov« ter nadaljuje: » ... trgovanje se začne vsako jutro v Aziji, Sydneyju in Tokiu, ter se kasneje premakne v Hongkong in Singapur. Ko se zaključi trgovanje v teh dveh azijskih finančnih centrih, se že začenja poslovni dan v evropskih finančnih trgih, kot so London, Frankfurt, Zürich in Pariz, kasneje pa seveda še v New Yorku na vzhodni obali ZDA. Trgovanje v posameznem dnevu se zaključi v trenutku, ko se zapirata glavna finančna centra na zahodni obali ZDA – Los Angeles in San Francisco, to pa je že tik pred tem, ko se začne nov poslovni dan na azijskih trgih«.

Slika 2.1 Časovni razpon trgovanja glavnih finančnih centrov po svetu

Vir: (Dealing informations 2010)

2.1.1 Udeleženci

Devizni trg je sestavljen iz dveh ravneh: medbančnega trga na debelo in maloprodajnega trga ali strank. V okviru teh dveh ravni deluje pet širokih kategorij udeležencev (Moffett 2003, 118):

- Bančni in nebančni devizni trgovci.
- Posamezniki in podjetja, ki opravljajo komercialne ali investicijske posle.
- Špekulanti.
- Centralne banke in zakladnice.
- Devizni posredniki.

Bančni in nebančni devizni trgovci

Bančni in nekaj nebančnih deviznih trgovcev, delujejo na obeh ravneh: na medbančnih trgih na debelo in maloprodajnem trgu. Njihov dobiček predstavlja razliko med nakupno ceno in z prodajo po rahlo višji prodajni ceni. Konkurenca med trgovci po vsem svetu zmanjšuje razlike med povpraševanjem in ponudbo in tako prispeva k temu,

da je devizni trg v istem smislu učinkovit, kot so trgi vrednostnih papirjev (Moffett 2003, 119).

Posamezniki in podjetja, ki opravljajo komercialne ali investicijske posle

Uvozniki in izvozniki, mednarodni portfeljski vlagatelji, turisti in ostali, uporabljajo devizni trg za izvajanje komercialnih ali investicijskih poslov. Njihova prisotnost na deviznem trgu je potrebna, vendar so povezani z njihovo osnovno dejavnostjo, in sicer komercialni ali investicijski nameni. Nekatere od teh udeležencev na trgu uporabljajo za zavarovanje pred valutnim tveganjem (Moffett 2003, 119).

Špekulanti

Špekulanti želijo dobiček iz trgovanja na trgu samem. Ti delujejo v lastnem interesu, brez potreb ali obveznost, da služijo strankam ali, da bi zagotovili neprekinjenost trga (Moffett 2003, 119).

Centralne banke in zakladnice

Centralne banke in zakladnice uporabljajo trg za nakup ali potrošnjo svojih državnih deviznih rezerv, kakor tudi želijo vplivati na ceno njihove valute, s katero se trguje (Moffett 2003, 120).

Devizni posredniki

So agenti, ki olajšajo trgovanje med trgovci, ne da bi sami bili udeleženi v transakciji. Za njihovo storitev zaračunavajo majhno provizijo (Moffett 2003, 120).

2.1.2 Prednosti in slabosti naložbe

Prednosti

Glavne prednosti valutnega trgovanja so naslednje:

- Med prednosti valutnega trgovanja se pogosto, kot tudi pri trgovanju s preostalimi izvedenimi instrumenti, poudarja dejstvo, da pri sklenitvi posla ni treba plačati provizije. Posredniki pri valutnem trgovanju namreč služijo od razlike med nakupnim in prodajnim tečajem (angl. spread), ki pa ni zanemarljiv, zato se je pred odprtjem računa potrebno prepričati o višini te razlike.
- Drugo, kar vabi vlagatelje, pa je neobdavčen kapitalski dobiček v poslih z izvedenimi finančnimi instrumenti, kamor sodi tudi trgovanje na valutnih trgih.
- Za valutni trg velja neprekinjeno trgovanje 24ur na dan, 5 dni v tednu, medtem ko so delniški trgi odprti le omejeno število ur na dan.

- Za vsako borzo veljajo drugačna pravila, medtem ko so za pravila za valutni trg enotna. Povsod se trguje z istimi valutnimi pari, cene so v vsakem trenutku enake.
- Visok finančni vzvod omogoča, da so lahko posli na valutnem trgu tudi 400-krat večji od stanja finančnih sredstev na računu, kar pomeni večje donose v primerjavi z vloženimi sredstvi.
- Likvidnost: Velikanski obseg in globalno trgovanje na valutnem trgu pomeni, da je pri večjih valutnih parih promet velik in tekoč, kar omogoča takojšno izvrševanje poslov oz. menjav valut.
- Zmožnost odpreti kratko pozicijo: kar pomeni, da eno valuto prodamo še preden jo kupimo. Valutno trgovanje vedno vključuje nakup ene valute in prodajanje druge, kar pomeni, da ni strukturne pristranskosti na trgu. Tako ima vlagatelj enak potencial za dobiček v naraščajočem ali padajočem trendu.

Slabosti

Slabosti valutnega trgovanja pa so naslednje:

- Trgovanje z valutami je izredno zahtevno in tvegano, saj je pri tem treba upoštevati vrsto makroekonomskih podatkov ter predvideti mnogo dogodkov, ki bi lahko vplivali na vrednost določenega valutnega para.
- Vlagatelj lahko čez noč izgubi ves denar, medtem ko se to na delniškem trgu le redko dogaja.
- Visok vzvod je ravno tako lahko nevarnost, saj je v primeru izgube ta zelo velika, seveda glede na vložek sredstev.
- Praktično nezmožnost spremljanje trga 24 ur na dan.
- Nedisciplina: ta dejavnik ne smemo prezreti, saj nas lahko nedisciplina oz. prevelika čustvenost stane ogromne izgube. Prav zaradi velike likvidnosti valutnega trga prihaja do velikih in hitrih sprememb, tako da se trgovanje odsvetuje ljudem, ki bi preveč čustveno in nedisciplinirano odreagirali na vsako spremembo valutnega para.

2.2 Zgodovina valutnega trgovanja

Mednarodni denarni sistem je skozi zgodovino prehajal skozi različna obdobja, kar je spreminjalo tudi podobo valutnega trga. Valutni trg, kot ga poznamo danes, se je pričel razvijati v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja.

Sistem zlatega standarda

Prvi celovit mednarodni denarni sistem se je oblikoval po letu 1870, saj so takrat zaradi političnih in ekonomskih razlogov vse pomembnejše države prešle na sistem

zlatega standarda. Osnovni pravili takega sistema so, da država določi vrednost svoje valute, izražene v zlatu ter zagotavlja menjavo valute za zlato po tem tečaju in da je omogočen prost uvoz in izvoz zlata. Tečaj med valutami je tako bil fiksen. Sistem je deloval relativno uspešno do začetka 1. svetovne vojne, ko je bila mednarodna trgovina za nekaj let ohromljena (Shamah 2004, 10).

Brettonwoodski sporazum

Med obema vojnama se države klub več poskusom niso uspele vrniti na delujočo različico zlatega standarda, zato je bilo to obdobje zaznamovano z nestabilnostjo in ekonomsko depresijo. Po koncu 2. svetovne vojne se mednarodna skupnost ni želela vrniti v to stanje, zato so se začeli dogovori o prihodnjem stanju mednarodnega sistema. Takrat so imele ZDA veliko ekonomsko in politično veljavo, v lasti pa so imeli tudi 70 % svetovnih zalog zlata. Na julijski konferenci leta 1944 v ameriškem mestu Bretton Woods v New Hampshiru je bil tako oblikovan dogovor o sistemu dolarskega standarda. ZDA so se obvezale, da bodo dolarje zamenjevale za zlato, ostale države pa so svojo valuto izrazile v dolarjih, kar pomeni, da so bili tečaji praktično fiksni. Cena za 1 unčo⁴ je bila 35 dolarjev (Roth 1996, 11).

Sistem je dokaj dobro deloval do začetka šestdesetih, potem pa so se začeli vse bolj kazati njegove pomanjkljivosti, kot so pomanjkanje mednarodne likvidnosti in neustreznost mehanizma plačilnobilančnega prilagajanja.

Prosto drseči devizni sistem

Leta 1971 je Brettonwoodski sporazum razpadel, vendar mu je uspelo stabilizirati glavna gospodarstva na svetu, vključno z Ameriko, Evropo in Azijo. Leta 1973 se je dokončno končalo obdobje dolarskega standarda, nadomestilo pa ga je obdobje bolj ali manj uravnanih drsečih tečajev.

V prosto drsečem deviznem sistemu, nobena valuta ni formalno vezana na neko drugo valuto, ali pa na zlato. Sistem, s katerim si lahko izmenjujemo eno valuto za drugo, je preprosto najboljši sistem, ki vam ga nekdo lahko ponudi, tako da so menjalni tečaji zelo volatilni oz. nestanovitni. Med naftno krizo od 1973 do 1979, ko je OPEC (*Organization of the Petroleum Exporting Countries*) drastično povečala ceno nafte, je prosto drseči devizni sistem pomagal zmanjšati kaos na trgu, kot odsev je sledila uskladitev deviznih tečajev (valute držav članic OPEC so nenadoma pridobile na vrednosti, ostale pa izgubile), raje kot pa, da zaustavi dejanske gospodarske dejavnosti (Gough 2002, 20).

⁴ Unča je enota za maso, enaka 28,35 gramov. Dne 23. 1. 2010 je bila 1 unča zlata vredna 1114,80 dolarjev (Finance 2010, 11).

2.3 Valutno trgovanje danes

Danes za vse pomembnejše svetovne valute⁵ velja prosto drseči valutni sistem. Sistem v glavnem temelji na ponudbi in povpraševanju. Takšne razmere so idealne za valutni trg, ki je postal največji in najbolj likviden svetovni trg. Je najprimernejši trg za špekulativne namene. Tako smo lahko priča velikim vzponom in padcem, kjer lahko pride do velikih dobičkov ali izgub (Jelovčan 2006, 4). Občutljiv je tako na naravne katastrofe, kot tudi gospodarske in politične razmere. Kot primer lahko omenimo napad na WTC 11. Septembra 2001, kjer je ameriški dolar v primerjavi z evrom izgubil v trenutku 3 % svoje vrednosti.

⁵ Med pomembnejše svetovne valute štejemo USD, EUR, GBR, JPY.

3 TEHNIČNA ANALIZA

Tehnična analiza je proučevanje prejšnjega obnašanja trga z namenom napovedovanja prihodnjega gibanja cen. Pri tehnični analizi nas zanimata minulo gibanje vrednosti in obseg prometa. Je splet raznih metod in pravil, s katerimi si zagotovimo večjo zanesljivost pri odločitvah o investiranju na finančnih oz. borznih trgih. Temelji na študiju dosedanjega premika cen valutnih parov in ugotavljanja morebitne nadaljnje smeri valutnega para.

Zagovorniki tehnične analize trdijo, da gibanje tečaja finančnih instrumentov oblikuje določene grafične vzorce, katere lahko kategoriziramo in razpoznamo. Na tak način vizualno ocenjujejo gibanje tečaja in napovedujejo njegovo gibanje v prihodnje. Zagovorniki iščejo vzroke za ponavljajoče se vzorce tržnega gibanja v psihologiji ljudi ter menijo, da je obnašanje investorjev ponavljajoče, saj se le-ti v podobnih okoliščinah obnašajo vedno enako. Tehnična analiza nadalje predpostavlja, da se bodo ljudje obnašali enako tudi v prihodnosti. Z analizo preteklega tržnega dogajanja na individualnem trgu je zato možno napovedati dogajanje na trgu.

Za tehnično analizo lahko rečemo, da se je njena uporaba in priljubljenost z razvojem računalništva zelo močno povečala. Računalniška tehnologija dandanes omogoča precej lahek dostop do uporabe zapletenih metod in kazalnikov. Poleg tega je odskočna deska za novice pri trgovanju. Vendar pa je za analizo značilen zelo subjektivni pristop pri analizi trga. Analitik se mora sam odločiti pri izbiri številnih različnih vzorcev in kazalnikov, ki jih je mogoče uporabiti pri posamezni analizi, in se soočiti z dejstvom, da so v resničnih situacijah bolj malo podobni tistim v učbenikih (Požun 2006b).

3.1 Podrobno o tehnični analizi

Tehnična analiza je metoda, ki poizkuša napovedati najbolj verjetno smer gibanja tečajev v prihodnosti na podlagi preteklih tržnih podatkov, med katerimi igra najpomembnejšo vlogo cena finančnega inštrumenta in promet v obdobju. Analitiki, ki uporabljajo orodja tehnične analize se v svojih analizah večinoma zanašajo na raznovrstne grafikone.

Glavna prednost tehnične analize je možnost preproste uporabe pri napovedovanju prihodnjih cen delnic, obveznic, borznih indeksov, terminskih pogodb, valutnih tečajev oz. kateregakoli predmeta trgovanja, če je le njegova cena odvisna od ponudbe in povpraševanja. Poleg enostavnosti je največja prednost, ki jo ima tehnična analiza pred temeljno analizo možnost določitve točke nakupa. Z uporabo orodij, ki jih imajo na razpolago tehnični analitiki je namreč možno natančno določiti, kdaj kupiti ali prodati določeni finančni inštrument.

Tehnična analiza ima tudi vrsto pomanjkljivosti. Kljub temu, da obstajajo standardi pri interpretaciji določenih indikatorjev je možno, da bosta na podlagi istih indikatorjev dva različna analitika prišla do različnih ugotovitev. Metoda tehnične analize je doživela močno kritiko tudi zaradi ažurnosti, saj naj bi identificirala trende šele, ko so le-ti v polnem razmahu ter tako zmanjšala možnost zaslužka. Glavni pripomoček za tehnično analizo so grafikoni, kjer sta bistvena podatka tečaj in promet. V uporabi je veliko različnih metod za upodabljanje gibanj cen v grafih, najpopularnejši pa so:

- Linijski graf.
- OHLC graf.
- Japonski svečniki.

Za določitev točke nakupa se je potrebno najprej seznaniti z nekaterimi osnovnimi pojmi, ki jih uporabljajo tehnični analitiki, in sicer:

- Trendi,
- podporna in odporna raven.

Določitev trendov in podpornih/odpornih nivojev sta osnovni orodji, ki ju uporabljajo tehnični analitiki za ugotavljanje vzorcev gibanja cen. Z vzorci gibanja cen zaključujemo splošen pregled tehnične analize (Tehnična analiza 2009).

3.1.1 Trendi

Trend lahko definiramo kot smer, v katero gre trg, ali drugače povedano, smer, v katero se gibljejo tečaji finančnih instrumentov, s katerimi se trguje. Vendar ta smer ni premočrtna. Tržni premiki imajo veliko vrhov in dolin. Smer teh vrhov in dolin določa smer trenda. Če imamo zaporedje višjih vrhov in dolin, govorimo o naraščajočem trendu.

Slika 3.1 Prikaz naraščajočega trenda

Vir: (Požun 2007g)

Padajoči trend pa je, nasprotno, zaporedje padajočih vrhov in dolin. Vodoravno zaporedje vrhov in dolin je obdobje brez trenda. Če je povpraševanje na trgu večje od ponudbe, bo trend šel navzgor. Pri večji ponudbi od povpraševanja pa bo šel trend navzdol. Trend je lahko tudi horizontalen, tedaj bo ponudba približno enaka povpraševanju.

Slika 3.2 Prikaz padajočega trenda

Vir: (Tradeport 2010a)

Trende delimo glede po časovni komponenti na dolgoročne, srednjeročne in kratkoročne. Vsak trend je del časovnega daljšega trenda in sestavljen iz časovno krajših trendov. Srednjeročni trend navzdol je npr. lahko le popravek dolgoročnega trenda navzgor (Požun 2006a).

3.1.2 Podporna in odporna raven

Območje podpore je raven cene, pri kateri je dovolj veliko povpraševanje za zaustavitev ali celo obrat padajočega trenda. Lahko bi ga imenovali tudi območje povpraševanja. Nasprotno je območje odpora, raven cene, pri kateri je dovolj velika ponudba za ustavitev ali celo obrat naraščajočega trenda, zato mu pravimo tudi območje ponudbe. Območje odpora lahko ponazorimo s stropom, območje podpore pa s tlemi. Podpora pomeni koncentracijo povpraševanja, odpor pa koncentracijo ponudbe.

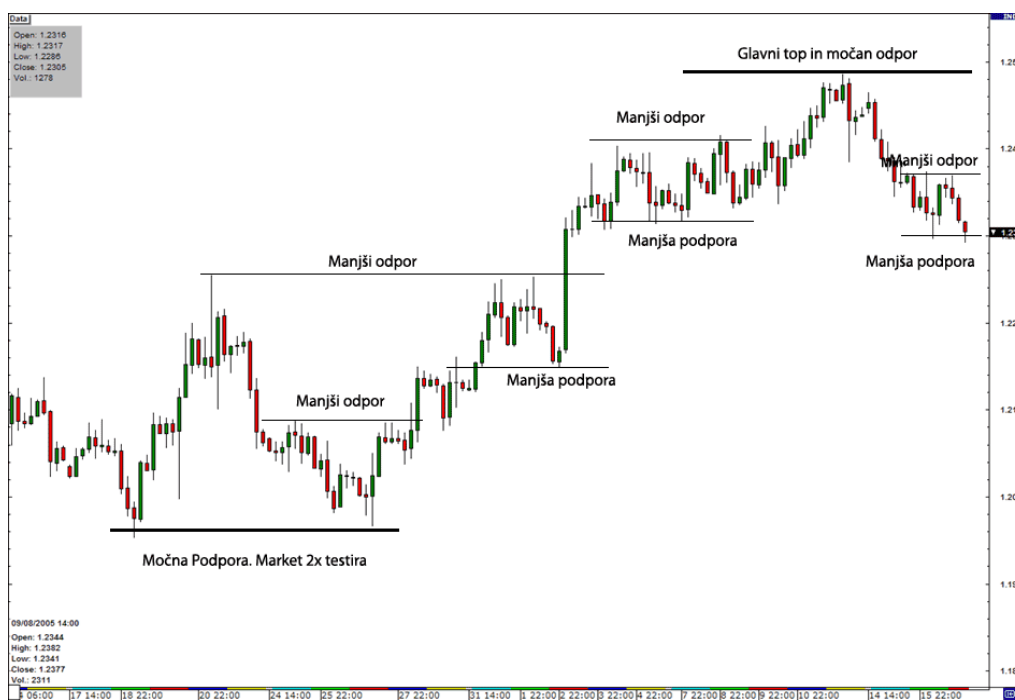
Po definiciji sta povpraševanje in ponudba na borzi sicer zmeraj enaka: kolikor blaga se kupi, toliko se ga tudi proda. Pomembna pa je relativna koncentracija ponudbe in povpraševanja. V območju podpore je relativna koncentracija povpraševanja namreč večja kot pri prejšnjem padajočem trendu, v območju odpora pa podobno velja, da je relativna koncentracija ponudbe večja kot pri prejšnjem naraščajočem trendu.

Pomembno vlogo pri analizi odpora ali podpore je trajanje. Dlje časa, ko odporni nivo zdrži, večjo psihološko težo ima in manj je možnosti, da bo prišlo do preboja. Na drugi strani relativno hiter preboj obeta veliko nadaljnjo rast tečaja. Če tečaj zraste nad odporni nivo, ta postane podporni. Sedaj je povpraševanje pri tej ceni večje od ponudbe, kar zadrži morebitni padec tečaja nazaj pod podporni nivo.

Pri naraščajočem trendu mora biti vsako dno (območje podpore) višje od prejšnjega dna, vsak vrh (območje odpora) pa višji od prejšnjega vrha. Če popravek navzdol seže vse do prejšnjega dna, to že opozarja, da se je naraščajoči trend morebiti obrnil ali pa da se bo cena v prihodnje gibala na vodoravnem intervalu. Če pa se cena spusti še nižje, je možnost za obrat naraščajočega trenda še večja. Zrcalna slika nastaja pri padajočem trendu, ko se pokaže opozorilo za obrat trenda ob zvišanju cene nad prejšnji vrh (popravek) ali območje odpora.

Če pri naraščajočem trendu zadnji vrh ne preseže prejšnjega, ali če pri padajočem trendu zadnje dno ni nižje od prejšnjega, je to prvo opozorilo, da se bo trend obrnil. Če sta zadnja vrhova enako visoka in se cena zniža pod zadnje območje podpore (zadnje dno), gre za klasičen vzorec obrata trenda gibanja cene z imenom dvojni vrh. Nasprotno velja za vzorec, ki ga imenujemo dvojno dno, pri katerem sta zadnja dva dna enako nizka, cena pa potem preseže zadnje območje odpora in zadnji vrh (Požun 2007d).

Slika 3.3 Primer odpornih in podpornih ravni

Vir: (Podpora in odpor 2009)

3.2 Graf

Grafi prikazujejo preteklo gibanje tečajev različnih finančnih instrumentov, kot so delnice, obveznice, valutni križi in drugi izvedeni finančni instrumenti.

Primarno orodje, ki ga tehniki uporabljajo je »slika« oz. graf gibanja tečaja. Graf je lahko natisnjen na papir oz. bolj verjetno, prikazan na računalniškem zaslonu. Je orodje, ki omogoči vlagatelju, da si ogleduje zgodovino gibanja posameznega valutnega para. Graf si lahko časovno prilagodimo glede na to kako trgujemo (dolgoročno, kratkoročno).

Tri najpogostejše vrste grafov so:

- linijski,
- palični,
- svečniki.

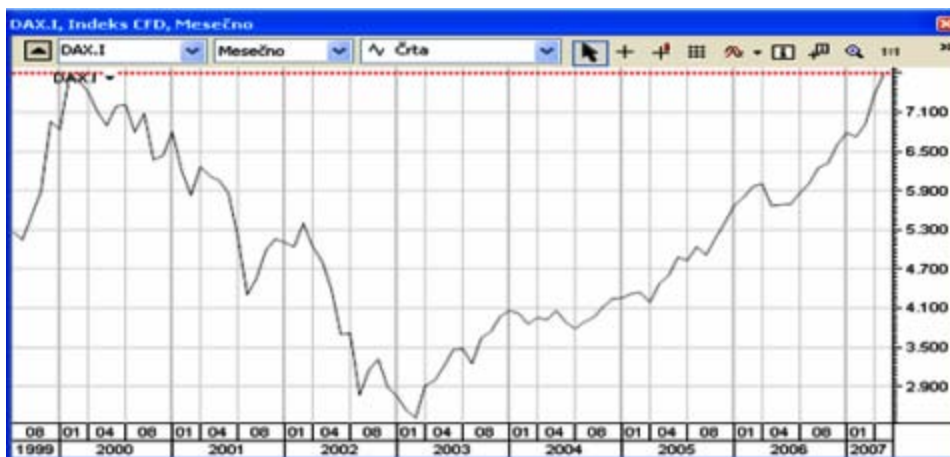
Seveda obstajajo tudi druge vrste grafov, kot so stopničasti, točkovni, črtno-točkovni, gozdni itd., vendar so zgoraj naštetje vrste grafov najpogosteje uporabljene.

3.2.1 Linijski graf

Linijski graf je najbolj enostavna metoda prikaza gibanja tečaja, ki se pogosto uporablja v časopisih za ilustracijo gibanja trga. V linijskem grafu pomeni ena točka en dogodek (zaključni tečaj vsakega dne) in je povezana z enostavno linijo. Slabost uporabe tega enostavnega formata je, da ne vsebuje prikaza pomembnega števila drugih

(uporabnih) podatkov. Na primer, če uporabljate zaključno ceno vsakega dogodka za izris linijskega grafa, potem ni mogoče ugotoviti razpona (znotraj dneva, po katerih tečajih se je trgovalo) ali pa tečaja ob odprtju za posamezen dogodek. Iz tega vzroka se tehniki te vrste grafa le redko poslužujejo (Linijski graf 2010).

Slika 3.4 Primer linijskega grafa

Vir: (Požun 2007h)

3.2.2 Palični graf

Palični graf je najbolj pogosto uporabljena vrsta grafa. Vsaka palica prikazuje eno časovno obdobje, ki je lahko minuta, ura, dan ali mesec. Za razliko od linijskega grafa, ki prikazuje le zaključne tečaje, razberemo iz te vrste grafa štiri podatke, ki zelo nadzorno prikažejo, kaj se je dogajalo znotraj enega obdobja (običajno je to obdobje omejeno na 1 dan). Na podlagi paličnega grafa lahko vidimo, kje se je tečaj odprl, kateri tečaj je bil znotraj obdobja najvišji in najnižji, ter zaključni tečaj.

Na paličnem grafu vertikalna črta prikazuje razpon vsakega dogodka, od njegovega najnižjega do najvišjega tečaja (dno predstavlja najnižji, vrh pa najvišji tečaj). Horizontalna linija na levi prikazuje tečaj ob odprtju, tista na desni pa tečaj ob zaprtju. Če poenostavimo: črtica na levi je odprtje, črtica na desni zaprtje, palica pa prikazuje razpon (po katerih tečajih se je vse trgovalo). Za to vrsto grafa se uporablja tudi poimenovanje OHLC graf, kjer vsaka črka pomeni enega izmed prikazanih dogodkov (O - open, H - high, L - low, C - close). Dolge palice, pri katerih je razdalja med vrhom in dnom večja kot v večini primerov, so indikator "razburjenja" na trgu. Za tehnike pa je pomembna tudi povečana volatilitnost. Na primer, če se zaprtje nahaja pri vrhu palice, ta nakazuje nezadostno povpraševanje, ki po vsej verjetnosti pomeni, da se bo naslednja palica odprla višje. Efekt je še toliko bolj izrazit, če dogodek pospremijo še ostali znaki "razburjenja", kot so dolga palica, visok promet ali cenovni preskok (Palični graf 2010).

Slika 3.5 Primer časovnega obdobja paličnega grafa

MedvešekPušnik

Vir: (OHLC graf 2009)

Slika 3.6 Primer OHLC grafa

Vir: (Tradeport 2010b)

3.2.3 Svečniki

V začetku 17. stoletja so Japonci razvili metodo tehnične analize, s katero so analizirali ceno riževih pogodb. Za njihovo razširitev je sedaj zaslužen predvsem Steven Nilson, ki tudi velja za glavnega strokovnjaka pri razlaganju njihovega pomena. Japonski svečniki prikazujejo odprtje, vrh, dno in zaključno ceno vsakega dogodka - natanko isto informacijo kot moderni palični graf (OHLC) s to razliko, da dodajo povezavo med tečajem ob odprtju in zaprtju.

Če je telo obarvano črno (ali rdeče) pomeni, da je zaključna cena nižja od začetne, če je telo obarvano belo (ali zeleno) pomeni, da je zaključna cena višja od začetne. Grafi

svečnikov so preprosto drug pogled na tečaje; ne vsebujejo nobenih kalkulacij (Achelis 2001, 79).

Slika 3.7 Primer časovnega obdobja grafa svečnikov

Vir: (Japonski svečniki 2009)

Slika 3.8 Primer grafa svečnikov

Vir: (Tradeport 2010c)

Interpretacija

Včasih srečamo vlagatelje, ki jih grafi z japonskimi svečniki privlačijo zaradi njihove mistike, saj gre morda za "dolgo pozabljeno azijsko skrivnost" za naložbeno analizo. Drugi vlagatelji v to ne verjamejo in menijo, da gre zgolj za grafe. Ne glede na občutke vlagateljev glede dediščine o japonski tehniki pa je vseeno priporočljivo, da raziščejo njihovo uporabnost. Svečniki dramatično prikazujejo razliko med odprtjem, vrhom, dnem in zaključno ceno (Svečniki 2010).

3.2.4 Kakšno vrsto grafa uporabljati?

Seveda obstajajo še drugi načini prikaza, omenili smo najpogostejše. Vlagatelj naj ne daje prevelike uteži linijskemu grafu in ga uporablja le tam, kjer je to potrebno. Linijskemu grafu se vsekakor ne bomo mogli izogniti pri prikazu ekonomskih indikatorjev skozi čas, kjer je na voljo samo en podatek na določeno obdobje (Indeks cen življenjskih potrebščin, zaupanje potrošnikov, uvoz/izvoz in podobno).

Drugačna slika je pa pri valutnih parih, kjer pravzaprav vsako sekundo zabeležimo spremembo in nam linijski graf ne prikaže realne slike, saj se v eni enoti časa (1 minuta, 15 minut, 1 ura, 1 dan, 1 mesec) lahko zgodi marsikaj, kar pa iz linijskega grafa ni razvidno, saj nam zabeleži zgolj piko na grafu. Drugače je pa pri paličnem grafu ali pri svečnikih, ki nam za razliko od linijskega pokažejo celotno dogajanje v eni enoti časa, se pravi lahko vidimo kje se je tečaj odprl, kateri tečaj je bil znotraj obdobja najvišji in najnižji, ter zaključni tečaj.

Izbira grafa za tehnično analizo pa je seveda stvar osebne odločitve slehernega vlagatelja.

3.3 Kazalci oz. indikatorji tehnične analize

Tehnična analiza temelji na tržnih informacijah, kot so vrednost, količina ter informacijah oziroma t.i. tehničnih indikatorjih. Razlog za to je prepričanje, da se silnice ponudbe in povpraševanja sproščajo na tak način, da se oblikujejo ponavljajoči vzorci gibanja cen in količin na trgu. Z analizo teh vzorcev, ki jih je moč odkriti s pomočjo tehničnih indikatorjev, tehnični analitiki napovedujejo prihodnje gibanje cen valutnih parov.

Kazalci oz. indikatorji so izpeljani iz vrednosti posameznih valutnih parov po določenih matematičnih formulah in prijemih. Nekateri vključujejo tudi podatke o prometu. Izračunana vrednost indikatorja sama po sebi ne pove ničesar, kar bi bilo smiselno analizirati. Analiza je mogoča šele, ko je izračunanih več vrednosti in se indikator predstavi v seriji. Navadno se predstavi v obliki grafa in se ga primerja z gibanjem vrednosti. Pri analizi indikatorjev se je potrebno zavedati, da so le-ti izpeljani iz gibanja vrednosti in je pri njihovi analizi potrebno obvezno upoštevati gibanje vrednosti, ker lahko odločitve samo na podlagi indikatorjev, privedejo do velikih izgub (Požun 2007f).

V grobem obstajata dva tipa indikatorjev:

- Vodilni (angl. Leading Indicator),
- sledilni (angl. Lagging Indicators).

3.3.1 Vodilni indikatorji (*Leading Indicators*)

Kot že samo ime pove, je glavni namen vodilnih indikatorjev predvidevanje gibanja vrednosti (dajejo signale nakupa in prodaje) oz. nakazujejo smer gibanja vrednosti, še preden do njih dejansko pride. Prednost teh indikatorjev je, da je z njihovo analizo moč povečati dobiček, saj nakazujejo sam začetek smeri trenda bodisi navzgor ali navzdol. V večini primerov so to indikatorji momenta (angl. Momentum Indicators) in kot taki dajejo veliko signalov, s čimer se poveča tudi tveganje napačne razlage indikatorjev (Požun 2007f).

Najbolj znani vodilni indikatorji so:

- Indeks relativne moči (angl. Relative Strength Index - RSI).
- Stohastični oscilator (angl. Stochastic Oscillator).
- Indeks blagovnega kanala (angl. Commodity channel index - CCI).

Indeks relativne moči (RSI - Relative Strength Index)

Indeks relativne moči, ki ga je razvil J. Welles Wilder je eden izmed najbolj uporabljenih in uporabnih vodilnih indikatorjev. Vodilni pomeni, da nam da signal pred samo spremembo trenda gibanja cene. Najbolje se uporablja v kombinaciji s črtami trenda, vzorci ter črtami podpore in odpora.

RSI primerja relativno moč vsote dobičkov v dneh preučevanega obdobja, ko je cena naraščala (to je v dneh, ko je bila končna cena dneva višja od končne cene prejšnjega dneva) v primerjavi z vsoto izgub v dneh proučevanega obdobja, ko se je cena znižala (to je v dneh, ko je bila končna cena dneva višja od končne cene prejšnjega dneva).

Bistvo tega indikatorja je, da primerja velikosti rasti z velikostmi padcev posameznih valutnih parov. Indeks se giblje med vrednostnima 0 in 100. Če vrednost indeksa pade pod 30, je to znak za podcenjenost določene valute in bo verjetno sledil porast cene, če pa zraste čez 70, je to znak za precenjenost in sledil naj bi padec cene. Nekateri analitiki prilagajajo meji in dolžino obdobja vsakemu trgu posebej. Pri daljših obdobjih upoštevajo ožje meje.

Kazalnik RSI se lahko izračunava za različno dolga obdobja. Wilderjev izvirni predlog je bil 14 dni, danes pa večina tehničnih analitikov uporablja občutljivejše kazalnike (5-dnevne, 7-dnevne ali 11-dnevne). Čim daljše je obdobje, tem stabilnejši je kazalnik in manj je signalov, tudi napačnih (Požun 2007b).

Slika 3.9 Prikaz primera indikatorja RSI

Vir: (Tradeport 2010d)

Stohastični oscilator (Stochastic Oscillator)

Stohastični oscilator je postal eden najpomembnejših kazalnikov tehnične analize. Namenjen je ugotavljanju precenjenosti in podcenjenosti tržnih razmer. Temelji na predpostavki, da se pri pozitivnem trendu zaključni tečaji vrtijo okoli najvišjih dnevnih tečajev (dnevni maksimum). Ko trend postane zrel, se zaključni tečaji vrtijo okoli nižjih dnevnih cenovnih nivojev (dnevni minimum).

Stohastični indikator meri točke pri naraščajočem trendu, pri katerem se zaključne cene tečajev gibajo okoli minimalnih ali najnižjih cen za določeno obdobje in obratno, saj so to pogoji, pri katerih se trend lahko obrne. Stohastični oscilator ponazorimo z dvema linijama, ki jih imenujemo K linija in D linija. K linija nam daje glavne signale in je zato pomembnejša. Druga linija, D linija, je zglajena različica linije K.

Stohastični oscilator se giblje v mejah od 0 do 100 odstotkov, vendar meri zaključne tečaje v primerjavi z njenim celotnim cenovnim rangom. Če se oscilator premika navzgor, potem je to znak za nakupovanje, če pa pade, je to znak za prodajanje. Za izračun se običajno uporablja 14-dnevni časovni interval. Pri grafičnih predstavitvah se uporablja tudi njegovo 3-dnevno povprečje, ki ima signalno vlogo. Za signalni vrednosti se uporablja 20 (podcenjenost) in 80 (precenjenost) vendar ni nujno, da se bo zgodil obrat v gibanju cene takoj, ko oscilator doseže ti vrednosti.

Stohastični indikator je eden izmed popularnejših indikatorjev tehnične analize. Združuje vse, kar nudijo drugi indikatorji iz družine indikatorjev momenta. Uporablja se

lahko pri dnevni, tedenski ali mesečni obdobjih in tudi pri preučevanju gibanja cene v posameznem dnevu (Požun 2007e).

Slika 3.10 Prikaz primera Stohastičnega indikatorja

Vir: (Tradeport 2010e)

Indeks blagovnega kanala (CCI - commodity channel index)

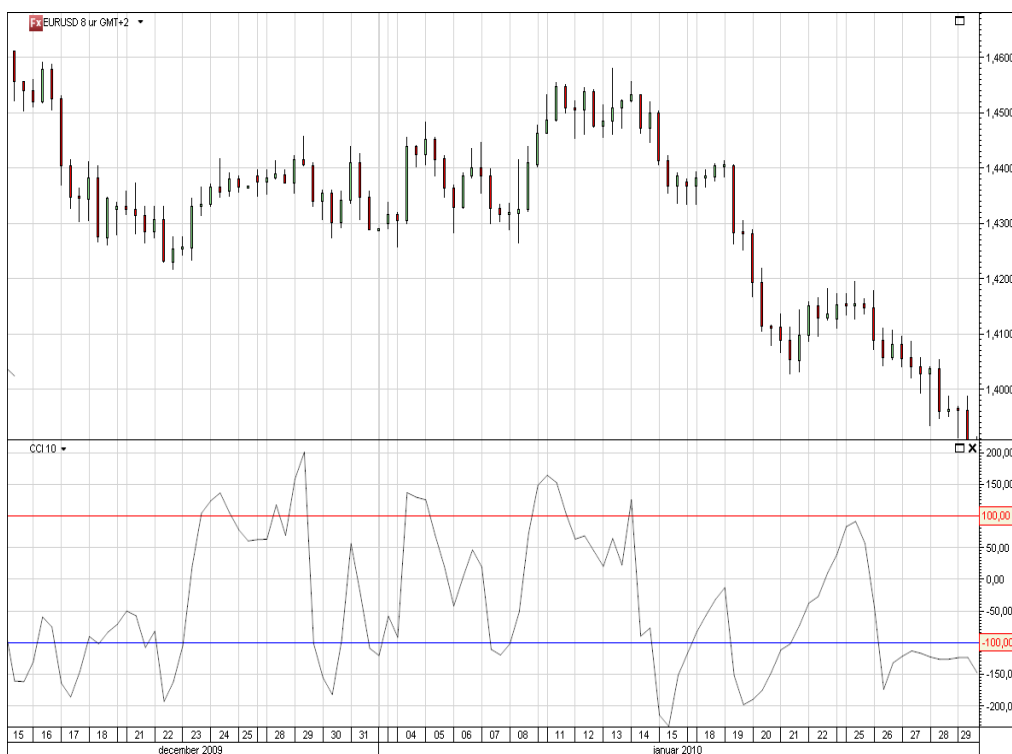
Indeks blagovnega kanala je razvil Donald Lambert. Prvotno se je uporabljal za identifikacijo cikličnih preobratov v blagovni menjavi. Indikator domneva, da se blago (ali pa delnica, valuta, ...) premika v cikličnih trendih z vrhi in najnižjimi vrednostmi. Predlagal je uporabo 1/3 kompletnega cikla (vrh do vrha ali dno do dna) kot časovni okvir za CCI. Če cikel traja 60 dni (dno ali vrh vsake 60 dni), bi bil 20 dnevni CCI najbolj primeren, kar je tudi najbolj pogosto uporabljen časovni okvir (Achelis 2001, 103).

Obstajajo 4 koraki v izračunu indeksa blagovnega kanala:

1. Izračunamo tipično ceno za zadnjih 20 dni, kjer seštejemo vrh, dno in zadnji tečaj določenega dne in to vse skupaj delimo s 3. Graf realnega časa pa uporabi trenutno vrednost, ki je zadnji tečaj v 24 urah in v tej periodi upošteva tudi vrh in dno.
2. Izračunamo povprečje tipične cene.
3. Izračunamo povprečno deviacijo. Najprej izračunamo absolutno vrednost razlike med tipično ceno in povprečjem tipične cene za vsakih 20 period, te seštejemo in delimo z 20.

4. Zadnji korak je, da vstavimo podatke v formulo za tipično ceno, ki vsebuje tudi konstanto, ki ji je Lambert dal vrednost 0.15, da to zagotavlja 70 – 80 % vrednosti CCI-ja med vrednostmi -100 in +100.

Slika 3.11 Prikaz primera Indeksa blagovnega kanala

Vir: (Tradeport 2010f)

3.3.2 Sledilni indikatorji (*Lagging Indicators*)

V nasprotju s prejšnjimi ta tip indikatorjev zaostaja za gibanjem cen. Analitiki pravijo, da sledijo trendu in so zato najbolj uporabni takrat, ko se že izoblikuje močan trend. Iz tega izhaja tudi glavna odlika teh indikatorjev, saj omogoča ujeti trend in dlje, ko trend traja, manj je signalov za prodajo in nakup, kar na koncu privede do velike dobičkonosnosti. Slaba stran teh indikatorjev je, da so prepozni, kar pomeni, da zamudimo začetek trenda, in da so več ali manj neuporabni, če se cene gibljejo med dvema nivojema brez jasne smeri navzgor ali navzdol.

Najbolj znana sledilna indikatorja sta:

- Drseča sredina (angl. Moving Average) in
- MACD (angl. Moving Average Convergence Divergence).

Da bi ugotovili, ali se je zgodil obrat trenda, je dobro uporabljati več metod tehnične analize. Le tako lahko z večjo gotovostjo trdimo, da se je sprememba trenda dejansko zgodila (Požun 2007f).

Drseča sredina (Moving Average)

Med drsečimi povprečji se najpogosteje uporabljajo navadna drseča povprečja. Izračunana so kot aritmetična sredina preteklih vrednosti tečajev. Štirinajstdnevno povprečje izračunamo tako, da seštejemo končne cene zadnjih štirinajstih dni in jih delimo s štirinajst. Pri naslednjem povprečju vračunamo v vsoto novo končno ceno, izpustimo pa tisto, ki je veljavna pred štirinajstimi dnevi. Zato povprečje drsi.

Drseča sredina je eden izmed najbolj popularnih indikatorjev, saj ga je enostavno uporabljati. Njegova glavna prednost je, da izravnava gibanje oz. nihanje cen, kar analitiku daje možnost lažje določitve trenda. Pri analizi dveh drsečih sredin, npr. 14-dnevnega in 50-dnevnega, ima slednja večji pomen na dolgi rok.

Uporablja se dve vrsti drsečih sredin, in sicer:

- enostavno drsečo sredino (angl. Simple Moving Average - SMA) in
- eksponentno drsečo sredino (angl. Exponential Moving Average - EMA).

Edina razlika med njima je, da daje druga sredina večjo težo na zadnje cene. Obe se uporabljata predvsem za določanje trenda in določanje točk podpore in odpora.

Uporaba drsečih povprečij

Drseča povprečja se prikažejo na istem grafu kot gibanje cen. Nakupni znak nam pokaže takrat, ko se končna cena povzpne nad krivuljo drsečega povprečja, prodajni pa, ko pade pod njo (pravilo križanja). Uporaba krajših drsečih povprečij povzroči zelo veliko napačnih znakov, pri daljših pa opazimo znake za nakup ali prodajo prepozno. Daljša drseča povprečja so pomembna za določanje dolgoročnih trendov. Najtežje je torej na podlagi izkušenj izbrati ustrezno dolgo drseče povprečje.

Krajša povprečja so primernejša pri nihanju cen na določenem intervalu kakor pri gibanju cen pri trendu. Pri zadnjem so uporabnejša daljša povprečja, saj se z njimi izognemo napačnim znakom pri popravkih cene. Vendar so pri obratu trenda zopet uporabnejša krajša povprečja, saj daljša zaznajo obrat trenda z večjo zamudo, ker so seveda manj občutljiva in bolj oddaljena od dejanskega gibanja cene.

Pri drsečih povprečjih se upošteva prvo pravilo trgovanja, in sicer, da je treba trgovati v smeri trenda. Drseča povprečja so zato najuporabnejša tedaj, ko vlada trend, veliko manj pa, ko se cena giblje v določenem intervalu (Požun 2007a).

Slika 3.12 Prikaz primera drsečih sredin

Vir: (Tradeport 2010g)

MACD (Moving Average Convergence Divergence)

Kazalnik MACD je najuspešnejši na trgih, kjer so trendi izraziti ali na trgih, kjer cene zelo nihajo, na umirjenih trgih pa ne daje dobrih napovedi.

Kazalnik MACD (Moving Average Convergence Divergence) prikazuje razliko med dvema eksponentnima drsečima sredinama. Navadno se izračuna razlika med 12-dnevno in 26-dnevno drsečo sredino. Strogo matematično gledano to pomeni, da je indikator pozitiven takrat, ko je 12-dnevna drseča sredina nad 26-dnevnim in negativen takrat, ko je 12-dnevna pod 26-dnevnim povprečjem. V grafičnih predstavitvah je poleg samega MACD običajno vrisana tudi 9-dnevna drseča sredina, to pa zato, da sporoči signal nakupa, ko ga MACD prebije od spodaj navzgor, ali signal prodaje, ko ga MACD prebije od zgoraj navzdol. Za pozitiven dogodek velja, ko MACD preide iz negativne v pozitivno vrednost, negativen dogodek pa ravno nasprotno.

Najpogosteje se uporablja pri določanju konca trenda, ko se med gibanjem same cene in kazalnika pojavi divergenca. Pri naraščajočem trendu se pri gibanju cene pojavi novi višji vrh, vrh kazalnika MACD pa ob tem ne preseže prejšnjega vrha. Nasprotno pa se pri padajočem trendu pri gibanju cene pojavi novo nižje dno, kazalnik MACD pa ne seže globlje od prejšnjega dna (Požun 2007c).

Slika 3.13 Prikaz primera MACD

Vir: (Tradeport 2010h)

4 TEMELJNA ANALIZA

Temeljna analiza pri valutnem trgovanju je vrsta analize trga, ki vključuje preučevanje ekonomsko gospodarskih razmer v državah, s katero želimo bolj učinkovito trgovati na valutnem trgu. Daje informacije o tem, kako velik vpliv imajo politični in gospodarski dogodki na valutnem trgu. Objave in izjave zelo pomembnih politikov in ekonomistov so zelo znane med vlagatelji kot gospodarske napovedi, ki imajo velik vpliv pri potezah na valutnem trgu. Še posebej objave in izjave gospodarstva in politikov v zvezi z Združenimi državami Amerike so najpomembnejše in imajo velik vpliv na celoten valutni trg.

Jelovčan (2006, 10) trdi, da je: »Glavna naloga analitika neprestano spremljanje splošnih ekonomskih, socialnih in političnih razmer, ki določajo silnice ponudbe in povpraševanja. Glavni elementi temeljne analize so npr. gospodarska rast, obrestne mere, inflacija, brezposelnost in ostali« ter nadaljuje, da je: »Temeljna analiza sama po sebi precej kompleksna in zahteva veliko znanja ter spretnosti. Težko se je odločiti kdaj na trg vstopiti in izstopiti. Nivo obrestnih mer in splošna ekonomska slika posamezne države sta glavna vzvoda ponudbe in povpraševanja po določeni valuti«.

4.1 Podrobno o temeljni analizi

Kot smo že dejali je osnova temeljne analize spremljanje dogajanja na trgu s pomočjo novic, objav in drugi informacij ki jih pridobite iz različnih medijev in drugih virov. Temelji predvsem na gospodarskih, socialnih, političnih in drugih dogajanjih, ki se dogajajo znotraj izbrane države katera vplivajo na valuto te države. Glavno orožje pri temeljni analizi vlagatelja oz. analitika je ekonomski koledar, kjer je objavljeno, katere pomembne stvari se bodo zgodile na določen dan v določeni državi. Teh podatkov je seveda zelo veliko in si jih vlagatelj sam izbira katere od teh objav so relevantne oz. niso, odvisno je tudi s katerimi valutnimi pari trguje. Tako se na primer vlagatelj, ki trguje na valutnem paru EUR/USD ne osredotoča na objave katere so pomembne za Japonsko oz. njeno valuto. Prav tako bi bilo nesmiselno vse podatke in objave opisati, zato smo se osredotočili samo na tiste najpomembnejše.

4.2 Ekonomski koledar

Je najpomembnejše orodje pri temeljni analizi, saj nam prikazuje kdaj bodo različne ekonomsko gospodarske objave objavljene. V ekonomskem koledarju je navedeno, kaj pomembnega se bo dogajalo na določen dan v določeni državi, kdaj bo določen dogodek, kateri podatki bodo predstavljeni na določen dan in ob kateri uri, ter kakšen naj bi bil vpliv posameznega dogodka oz. podatka na sam valutni trg. Seveda se objave med seboj razlikujejo po pomembnosti. Lahko jih razdelimo v tri skupine: manj pomembne, pomembne in zelo pomembne.

V zelo pomembne podatke uvrščamo:

- Indeks cen življenjskih potrebščin.
- Stanje na trgu dela.
- Raven obrestnih mer.
- Izdatki potrošnikov.

Slika 4.1 Primer ekonomskega koledarja

	7:30pm	USD		Retail Sales m/m
	9:00pm	USD		Business Inventories m/m
	9:30pm	CAD		BOC Business Outlook Survey
Tue Apr 15	2:15am	USD		Fed Governor Warsh Speaks
	4:30am	EUR		ECB President Trichet Speaks
	5:45am	NZD		CPI q/q
	5:45am	NZD		FPI m/m
	6:01am	GBP		RICS House Price Balance
	6:01am	GBP		BRC Retail Sales Monitor y/y
	8:30am	AUD		RBA Meeting Minutes
	9:40am	AUD		RBA Governor Stevens Speaks
	1:45pm	EUR		French CPI m/m

Vir: (Forex factory 2010)

4.2.1 Indeks cen življenjskih potrebščin

Indeks cen življenjskih potrebščin meri spremembe maloprodajnih cen izdelkov in storitev glede na sestavo izdatkov, ki jih domače prebivalstvo namenja za nakupe predmetov končne porabe doma in v tujini (nacionalno načelo potrošnje). Košarico za izračun indeksov cen življenjskih potrebščin sestavlja 664 reprezentativnih proizvodov. V košarico so izbrani tisti proizvodi, ki imajo najpomembnejši delež v skupni potrošnji, in katerih gibanje cen obenem najbolje odraža gibanje cen sorodnih proizvodov (Metodološka pojasnila 2008).

Sprememba indeksa na mesečni ravni predstavlja stopnjo inflacije, zato je eden izmed pomembnejših podatkov pri temeljni analizi. Vlagatelj, ki se zaveda kaj je inflacija in kakšen je njen vpliv na trg, ima veliko prednost pred tistimi, ki se tega ne zavedajo. Višja inflacija namreč pomeni višje obrestne mere, kar po drugi strani pomeni večjo moč domače valute (Jelovčan 2006, 12).

4.2.2 Trg dela

Stanje trga dela je eden izmed pomembnih gospodarskih kazalcev, ki ga vlagatelj ne sme zanemariti.

Stanje opisujejo štirje glavni kazalci:

- stopnja brezposelnosti,
- mesečna sprememba števila zaposlenih (brez kmetijskega sektorja),
- povprečna urna postavka,
- povprečno število delovnih ur na teden.

Preko teh podatkov vlagatelj dobi dobro sliko, koliko ljudi je brezposelnih, koliko zaposlenih, koliko so posamezniki za svoje delo v povprečju plačani in koliko ur na teden delajo. Z uspešno interpretacijo vseh kazalcev lahko predvidimo trend rasti plač. Kot vsaka, tudi ta inflacija plač pomeni možne višje obrestne mere in s tem močnejšo domačo valuto (Jelovčan 2006, 12).

4.2.3 Raven obrestnih mer

Spremembe v relativnih obrestnih merah vplivajo na spreminjanje obsega kapitalskih tokov, to pa vpliva na spremembo ponudbe in povpraševanja po devizah in posledično na spremembe v valutnem tečaju. Predpostavimo, da se obrestne mere v ZDA dvignejo, medtem ko v EU območju ostanejo nespremenjene. To povzroči večje povpraševanje po vseh finančnih inštrumentih, ki so nominirani v USD in obratno, povpraševanje po finančnih inštrumentih, nominiranih v EUR, se bo zmanjšalo. Oba učinka bosta povzročila zmanjšanje vrednosti evra, kar pomeni njegovo depreciacijo⁶. Država, ki torej poveča obrestno mero v primerjavi s partnersko državo, lahko pričakuje apreciacijo⁷ svoje valute v primerjavi z valuto druge države. Razlika v obrestnih merah dveh valut ima na kratek rok odločilen vpliv na oblikovanje valutnega tečaja teh dveh valut (Jelovčan 2006, 12).

4.2.4 Izdatki potrošnikov

Trgovina na drobno (angl. Retail sales) predstavlja enega izmed glavnih kazalnikov gospodarske rasti, saj smo potrošniki tisti, ki preko nakupnih navad in potreb ustvarjamo povpraševanje, ki ga mora gospodarstvo s svojo proizvodnjo, in s tem ustvarjeno ponudbo zadovoljiti. Podatek zajema prejšnji mesec, in se objavi približno dva tedna po koncu meseca (Jelovčan 2006, 14).

Slika 15 prikazuje kako se je trg odzval na objavo podatka o izdatkih potrošnikov za Veliko Britanijo na valutnem križu GBP/USD. Pričakovanja so bila o objavi podatka

⁶ Zmanjšanje vrednosti domače valute glede na tujo valuto.

⁷ Povečanje vrednosti domače valute glede na tujo valuto.

v višini -0,5 %, vendar so se izkazala za napačna, saj je bil objavljen podatek v višini -1,8 %, kar je pomenilo slabši podatek od pričakovanj in posledično reakcijo na valutnem trgu.

Tik pred objavo lahko vidimo, da je vrednost GBP v razmerju z USD bila 1,5390. Ko so objavili podatek (bela puščica) se je vrednost GBP spustila do vrednosti 1,5340 kar je pomenilo velik padec vrednosti GBP. Nato lahko vidimo, da je prišlo do korekcije tečaja na isto vrednost kot pred objavo podatka, vendar se je v naslednjih 15 minutah trg odzval glede na objavo podatka in je sledil padec vrednosti GBP na 1,5360.

Slika 4.2 Odziv trga na objavo podatka o izdatkih potrošnikov 19. 2. 2010 ob 10:30

Vir: (Tradeport 2010i)

4.2.5 Višja sila

V okviru temeljne analize spadajo tudi vplivi nadnaravnih pojavov na valutni trg. Med nadnaravne pojave štejemo številne naravne nesreče, kot so: potresi, poplave, vremenski pojavi (orkani, neurja, cunamiji, ...). Kot višjo silo lahko tudi štejemo razna nepredvidljiva in nenadzorovana človeška dejanja, med katera velja izpostaviti teroristične napade, vojaške operacije in podobno. Spomnimo se lahko samo primer 11. september 2001, ko se je zgodil teroristični napad na WTC, kjer je dolar v primerjavi z evrom v trenutku napada izgubil 3 % vrednosti, kar na valutnem trgu pomeni zelo veliko.

5 TRGOVALNA PLATFORMA

5.1 Kaj je trgovalna platforma

Platforma je vrsta trgovalne programske opreme za pomoč udeležencem z analizo trga in trgovalno izvedbo menjave valut, ki ponuja zraven tudi grafe valutnih parov in metode sprejemanja naročil. Platforme se od ponudnika do ponudnika razlikujejo. Z razvojem interneta, konec prejšnjega stoletja in trgovalnih platform različnih ponudnikov, ima vlagatelj praktično dostop do globalnega valutnega trga preko vsakega računalnika, ki ima že prej omenjeno internetno povezavo. Z razvojem platform se je tako olajšal dostop do valutnega trga, poleg tega pa je hitrejši tudi pretok informacij oziroma samo trgovanje. Vendar me smemo zanemariti dejstva, da so se z razvojem načina trgovanje preko platform zmanjšali tudi stroški trgovanja, saj pravzaprav edini strošek, ki ga vlagatelj pri tem načinu trgovanja ima je plačilo interneta in seveda stroški odprtja računa pri izbranem ponudniku (Currency trading platform 2010).

5.2 Ponudniki

Ko se odločamo pri katerem ponudniku odpreti račun za trgovanje na valutnem trgu je zelo pomembno, da se prej seznanimo z posameznimi pogoji ponudnika. V veliki večini bo edini začetni strošek pravzaprav strošek odprtja računa. Posebej moramo biti pozorni, da nam ponudnik ne zaračunava provizije pri nakazilih oziroma pri izplačilih z trgovalnega računa, saj to pomeni dodatne stroške. Velik poudarek pri izbiri ponudnika naj bo pri razliki o višini spreada⁸ med nakupno in prodajno ceno posameznega valutnega para, saj le-ta predstavlja strošek pri nakupu ali prodaji določene valute. Naj poudarimo še to, da vsak ponudnik ima v ponudbi brezplačni demo račun, preko katerega se lahko najprej seznanimo s pogoji in spoznamo način trgovanja na valutnem trgu. V veliki večini je trajanje demo računa 20 dni.

5.2.1 V Sloveniji

V Sloveniji imamo zgolj tri ponudnike, pri katerih lahko trgujemo na valutnem trgu preko trgovalnih platform. Ti so Potezin TRADEPORT, trgovalna postaja VT TRADER in Globalna trgovalna postaja ILIRIKA-ON-SVET od Ilirike.

⁸ Spread je v angleščini izraz za razliko med nakupno in prodajno ceno in dejansko prikazuje strošek nakupa ali prodaje določene valute oziroma drugače rečeno, je to zaslužek posrednika, preko katerega trgujemo.

Trgovalna platforma

Poteza: Tradeport

Tradeport je operativno in komunikacijsko središče za 24-urno elektronsko trgovanje na svetovnih trgih. Ponuja trgovanje s širokim naborom osnovnih in izvedenih finančnih instrumentov, dostop do novic in analiz uglednih tujih ustanov, pregled tečajev in grafov instrumentov za več let nazaj ter celovito podporo in zaledno pisarno v Sloveniji. Napredna platforma z odlično uporabniško izkušnjo omogoča hitro in varno borzno posredovanje, takojšnjo pomoč strokovnjakov preko pogovornega okna ter celovit pregled nad lastnimi trgovalnimi aktivnostmi (Tradeport 2005). Edina slabost sta, da je minimalni začetni vložek za odprtje računa 2000 EUR ter spread v višini od 3 pipov⁹ naprej.

VT Trader: Trgovalna postaja VT trader

Trgovalna postaja VT Trader 1.0 ali 2.0 je za nekatere že dolgo poznana kot platforma za trgovanje na valutnem trgu. Konkurenčna prednost trgovalne postaje je, da trgujete lahko že z 200 EUR, spread od 2 pipov naprej pa nam omogoča manjšo izgubo. Sama trgovalna postaja vsebuje tudi veliko izbiro orodij ter pripomočkov, tehničnih indikatorjev, avtomatskih trgovalnih sistemov ter še več. Kar je najpomembneje pri samem trgovanju, da imate na voljo Slovensko izbiro same trgovalne postaje ter, da vam je ponujena Slovenska podpora (VT trader 2008).

Ilirika: Globalna trgovalna postaja ILIRIKA-ON-SVET

Z globalno trgovalno postajo ilirika-on-svet se lahko vključite v svet mednarodnih financ in izkoriščate priložnosti, ki vam jih ponuja trgovanje s široko paleto finančnih instrumentov 24 ur na dan. Ta postaja omogoča elektronsko trgovanje na pomembnejših svetovnih kapitalskih trgih pod zelo ugodnimi pogoji (Globalna trgovalna postaja 2010). Podobno kot pri potezinem tradeportu je minimalni vložek za odprtje računa 1900 EUR, spread pa je enak in sicer od 3 pipov naprej.

5.2.2 V tujini

Nemogoče bi bilo naštetih vse ponudnike, ki so nam na voljo v tujini, zato bomo omenili le tiste najboljše oziroma največje. Med slednje spadajo SaxoBank, GCI Financial ter Marketcetera. Na podlagi analize ponudnikov ni videti bistvene razlike med domačimi in tujimi ponudniki razlike ni, saj nam slovenski ponudniki ponujajo iste pogoje ali pa celo boljše kot v tujini.

⁹ Pip: kotacije valut se prikazujejo s petimi ciframi oziroma s štirimi decimalkami. Zadnji številki rečemo 'pip' in prikazuje najmanjši potencialni premik v tečaju valute.

SaxoBank: SaxoTrader

Saxo Banka za zadovoljevanje potreb svojih strank slednjim ponuja najbolj profesionalno in celovito spletno platformo SaxoTrader za trgovanje z več produkti na trgu. Platforma SaxoTrader združuje izjemno varno delovno okolje, nagrajeno hitrost in obsežen izbor modulov za trgovanje. Platforma SaxoTrader pomaga vlagateljem pri sprejemanju uspešnih odločitev za trgovanje in njihovo izvrševanje v realnem času. Platforma SaxoTrader vlagateljem omogoča trgovanje z na tisoče instrumenti in skupinami sredstev prek enega računa (Saxotrader 2010). V ponudbi je več kot 155 valutnih parov, ki nudi povsem prilagodljivo okolje za trgovanje z moduli za cene, analize trga, podatke in novice, s tehničnimi analizami in funkcijami risanja grafikonov. Spread je v višini 2 pipov naprej.

GCI Financial: GCI online trading platform

GCI online trading platform je sodobna trgovalna platforma, ki ponuja pregled tečajev in grafov preko 150 valutnih parov. Vsebuje veliko izbiro orodij, tehničnih indikatorjev, raziskave in podporo 24 ur na dan (Online trading platform 2009). Tako kot večina ponudnikov se lahko pohvali z nizkim spreadom, in sicer v višini 2 pipov naprej.

Marketcetera: Marketcetera automated trading platform

Marketcetera je odprta platforma za strateško usmerjeno trgovanje, kjer so zagotovljena vsa orodja, ki so potrebna za avtomatizacijo strategije, integriranih tržnih podatkov, nevtralnega posrednika in še veliko več (Products: Marketcetera Automated Trading Platform 2010). V ponudbi imajo več kot 150 valutnih parov, spread je v višini 3 pipov naprej.

6 PRIPRAVA IN IZVEDBA ANKETE OZ. RAZISKAVE

Osnovni cilj raziskave je ugotoviti, koliko ljudi je že seznanjenim z valutnim trgovanjem oziroma testirati predpostavke, da je javnost pravzaprav malo seznanjena z valutnim trgovanjem in, da je zanimanje za valutno trgovanje pri vlagateljih vedno večje ter, da je samostojno trgovanje ravno tako lahko uspešno, kot preko posrednikov. Z rezultati ankete bomo te trditve potrdili oziroma jih ovrgli.

6.1 Metoda zbiranja podatkov

Podatki za raziskavo so bili zbrani z metodo anketiranja (primarnega zbiranja podatkov), in sicer na podlagi strukturiranega anonimnega vprašalnika (priloga 1), ki je bil razposlan po elektronski pošti, izpolnjen po prostorih različnih ekonomskih fakultet (FM, EF, ...) in raznih institucijah, povezanih s financami (pisarne, poslovalnice itd.). Za pridobivanje podatkov smo uporabili kratek anonimni vprašalnik, ki je najpogostejši način oz. inštrument za pridobivanje primarnih podatkov. Vključili smo vprašanja zaprtega tipa. Vprašanja smo poskušali oblikovati tako, da so čim bolj kratka in jedrnata, s preprostimi besedami, ki so dobro in nedvoumno razumljive, kar je anketirancu omogočilo preprosto odgovarjanje.

6.2 Oblikovanje vprašalnika

Vprašalnik obsega 15 vprašanj zaprtega tipa. Prične se z vprašanji o osnovnih podatkih (spol, starost, izobrazba, regija bivanja, ...), nato je vprašalnik razdeljen na dva dela, in sicer na tiste, ki že trgujejo na valutnem trgu in ostale, ki ne trgujejo. Anketiranci, ki odgovorijo pritrdilno na 7. vprašanje in sicer, če trgujejo na valutnem trgu, rešujejo vprašanja naprej vse do 14. vprašanja, pri katerem tudi zaključijo. Tisti, ki odgovorijo na 7. vprašanje nikalno, preskočijo vmesna vprašanja in nadaljujejo s 15. vprašanjem ter rešujejo vprašalnik vse do konca, in sicer do 19. vprašanja.

6.3 Rezultati raziskave

V okviru raziskave z anketnim vprašalnikom smo razposlali oziroma anketirali 449 oseb. Od tega jih je bilo pravilno izpolnjenih 387, kar znaša 86 % od vseh izpolnjenih anket.

6.4 Interpretacija rezultatov

- Pri prvem vprašanju smo poizvedovali po spolu anketirancev, kjer je 46,77 % anketiranih bilo moškega spola in 53,23 % ženskega spola.
- Pri drugem vprašanju smo poizvedovali po starosti anketirancev, kjer jih večina 41,08 % spada v kategorijo od 26 do 35 let.

Tabela 6.1 Starost anketirancev

18-25	151	39,02 %
26-35	159	41,08 %
36-45	62	16,02 %
46-55	15	3,88 %
55+	0	0,00 %
Skupaj	387	100,00 %

- Pri tretjem vprašanju smo poizvedovali o trenutnem statusu anketirancev. Največ anketirancev ima status zaposlenega in sicer 55,81 %.

Tabela 6.2 Status anketirancev

Študent	164	42,38 %
Zaposlen	216	55,81 %
Brezposeln	6	1,55 %
Upokojen	1	0,26 %
Skupaj	387	100,00 %

- Pri četrtem vprašanju smo poizvedovali o dokončani izobrazbi anketirancev. Večina anketirancev ima dokončano 5. stopnjo oziroma srednjo šolo, kar znaša 61,24 % vseh anketirancev.

Tabela 6.3 Izobrazba anketirancev

Osnovna šola	1	0,26 %
Srednja šola	237	61,24 %
Višja/visoka	93	24,03 %
Univerzitetna	51	13,18 %
Magisterij	5	1,29 %
Doktorat	0	0,00 %
Skupaj	387	100,00 %

- Pri petem vprašanju smo spraševali v kateri regiji živijo anketiranci, kjer jih večina 26,61 % prihaja iz severnoprimskega območja.

Tabela 6.4 Anketiranci po regijah

Koroška	2	0,52 %
Gorenjska	62	16,02 %
Osrednjeslovenska	68	17,58 %
Štajerska	62	16,02 %
Dolenjska	16	4,13 %
Prekmurje	1	0,26 %
Severna primorska	103	26,61 %
Obalno kraška	73	18,86 %
Skupaj	387	100,00 %

- Pri šestem vprašanju smo spraševali anketirance ali so se že kdaj srečali oziroma slišali za valutno trgovanje, kjer jih je večina 51,94 % odgovorilo z NE in 48,06 % z DA.
- Pri sedmem vprašanju smo spraševali anketirance ali trgujejo na valutnem trgu, kjer jih je velika večina 98,71 % odgovorilo z NE in 1,29 % z DA.
- Pri osmem vprašanju smo spraševali anketirance koliko časa že trgujejo na valutnem trgu, kjer jih je večina 60,00 % odgovorilo z od 1 do 3 let.

Tabela 6.5 Časovna doba trgovanja

Manj kot 1 leto	2	40,00 %
od 1 do 3 let	3	60,00 %
več kot 3 leta	0	0,00 %
Skupaj	5	100,00 %

- Pri devetem vprašanju smo spraševali anketirance, koliko sredstev so vložili v valutno trgovanje, kjer ji je 60 % anketirancev odgovorilo z od 1000 do 5000 €

Tabela 6.6 Vložena sredstva

Do 200 €	0	0,00 %
Od 200 do 500 €	0	0,00 %
Od 500 do 1000 €	1	20,00 %
Od 1000 do 5000 €	3	60,00 %
Od 5000 € in več	1	20,00 %
Skupaj	5	100,00 %

- Pri desetem vprašanju smo spraševali anketirance, s kolikšno stopnjo mesečne donosnosti trgujejo, kjer sta bila najvišja odgovora do 3 % in trgujem z izgubo in sta oba dosegla 40,00 % odgovorov .

Tabela 6.7 Stopnja mesečne donosnosti

Do 3 %	2	40,00 %
4-7 %	1	20,00 %
8-10 %	0	0,00 %
11 % in več	0	0,00 %
Trgujem z izgubo	2	40,00 %
Skupaj	5	100,00 %

- Pri enajstem vprašanju smo anketirance spraševali, ali trgujejo samostojno ali preko posrednikov? Večina 60,00 % jih je odgovorila, da trgujejo samostojno.
- Pri dvanajstem vprašanju smo spraševali anketirance, pri katerem ponudniku trgujejo. Večje število anketirancev 60,00 % jih je odgovorilo, da trgujejo pri slovenskem posredniku.
- Pri trinajstem vprašanju smo spraševali anketirance, če nam lahko zaupajo ime ponudnika? Najpogostejši odgovor je bil pri Potezi (40,00 %) in, da ne želijo izdati imena posrednika (60,00 %).
- Pri štirinajstem vprašanju smo spraševali anketirance, če menijo da lahko trgujejo samostojno pozitivno?

Tabela 6.8 Mnenje anketirancev o samostojnem trgovanju

Da vsekakor	1	20,00 %
Da vendar je treba vložiti veliko truda	0	0,00 %
Da s pomočjo tehnične in temeljne analize	2	40,00 %
Ne je nemogoče	0	0,00 %
Ne ker nimam dovolj znanja	2	40,00 %
Ne, preveč je rizično	0	0,00 %
Skupaj	5	100,00 %

- Pri petnajstem vprašanju smo povprašali anketirance, ali bi jih zanimalo izvedeti več o valutnem trgovanju? Velika večina 72,51 % je odgovorila pritrdilno.
- Pri šestnajstem vprašanju smo spraševali anketirance, ali bi jih zanimala naložba v valutno trgovanje? Večina 53,23 % je odgovorila pritrdilno.
- Pri sedemnajstem vprašanju smo poizvedovali, koliko so pripravljeni vložiti, če bi se odločili za valutno trgovanje? Največ 42,15 % se jih je odločilo za znesek do 200 €

Tabela 6.9 Pripravljenost anketirancev glede na vložena sredstva

Do 200 €	161	42,15 %
Od 200 do 500 €	99	25,92 %
Od 500 do 1000 €	68	17,80 %
Od 1000 do 5000 €	47	12,30 %
Od 5000 € in več	7	1,83 %
Skupaj	382	100,00 %

- Pri osemnajstem vprašanju nas je zanimalo, kolikšno stopnjo mesečne donosnosti pričakujejo od naložbe? Najpogostejši odgovor 60,73 % je bil 4-7 %.

Tabela 6.10 Pričakovanja glede mesečne donosnosti

Do 3 %	67	17,54 %
4-7 %	232	60,73 %
8-10 %	36	9,42 %
11 % in več	26	6,81 %
Izgubo	21	5,50 %
Skupaj	382	100,00 %

- Pri devetnajstem vprašanju smo spraševali anketirance, ali bi raje trgovali samostojno ali preko posrednikov? Velika večina 60,73 % jih je odgovorila, da bi raje trgovali preko posrednikov, saj menijo da nimajo dovolj znanja.

Tabela 6.11 Način trgovanja anketirancev

Samostojno	88	23,04 %
Samostojno, ker ne zaupam posrednikom	61	15,97 %
Preko posrednikov, saj nimam dovolj znanja	232	60,73 %
Preko posrednikov, ker jim bolj zaupam kot sebi	1	0,26 %
Skupaj	382	100,00 %

7 ZAKLJUČEK

V diplomski nalogi so bile predstavljene glavne značilnosti valutnega trgovanja, ki naj bi jih posamezen vlagatelj dodobra spoznal, pred samim začetkom trgovanja. Predvsem pa je pomembno, da vlagatelj ni toliko seznanjen s samo zgodovina valutnega trgovanja, ampak z glavnimi značilnostmi le tega, kot so kaj je valutni par, kakšna so razmerja med posameznimi valutami, kakšni so stroški, kdo so udeleženci in predvsem kaj vse vpliva na sam trg valutnega trgovanja.

Predstavili smo dve vrsti analize, tako tehnično kot tudi temeljno, ki se prav tako uporabljajo tudi na drugih finančnih trgih, predvsem pri delnicah. Temeljna analiza ima za osnovo makroekonomske podatke posameznih držav ter na podlagi globalnega gospodarskega dogajanja. Vlagatelji, ki prisegajo na temeljno analizo trgujejo na podlagi različnih objav in podatkov, ki so objavljeni s strani posamezne države.

Po drugi strani pa tehnična analiza temelji na analiziranju preteklih podatkov cen in gibanja tečaja posameznega valutnega para. Njen namen je na podlagi preteklih dogajanj in podobnih situacij na trgu predvidevati prihodnje možne scenarije. Preko analize različnih grafov, njihovih vzorcev, raznih indikatorjev in oscilatorjev se nato vlagatelj odloči za vstop oziroma izstop iz trga.

Tako kot pri vsaki stvari tudi pri valutnem trgovanju poznavanje teorije še ne pomeni garancije za donos. Vso teorijo je treba tudi praktično udejestvovati, saj le tako lahko dobimo celovito sliko valutnega trga in trgovanja na njem. Skozi prakso pa potem pridobimo prepotrebne izkušnje, ki nam pomagajo pri nadaljnjem trgovanju in s tem povečajo možnost dobička. Zato tudi vsak ponudnik, bodisi slovenski ali tuj, ponuja brezplačne demo račune preko katerih se lahko vlagatelj seznanji z vsemi podrobnostmi valutnega trgovanja in tako pridobi določene izkušnje.

Z raziskavo smo ugotovili, da velika večina ni seznanjena z valutnim trgovanjem kot obliko naložbe. Potrjene so bile naše trditve, ki smo si jih zastavili kot raziskovalni problem, in sicer da je javnost pravzaprav malo seznanjena z valutnim trgovanjem in, da je zanimanje za valutno trgovanje pri vlagateljih vedno večje. Prvo trditev smo potrdili z relativno visokim deležem anketirancev (59,69 %) na vprašanje, ali so se že kdaj srečali oziroma slišali za valutno trgovanje odgovorila z NE. Drugo trditev pa je bilo moč potrditi z visokim deležem anketirancev (72,51 %), ki so na vprašanje, ali bi jih zanimalo izvedeti več o valutnem trgovanju, odgovorila z DA. Žal pa zadnje zastavljene trditve, da je samostojno trgovanje ravno tako uspešno, kot preko posrednikov, ne moremo potrditi pa tudi ovreči ne, saj je bilo izpolnjenih premalo število anket tistih, ki že trgujejo na valutnem trgu (takih anket je bilo zgolj 5, oziroma 1,29 %). Rezultat je bil sicer 60,00 % v korist samostojnega trgovanja, vendar zaradi kot že rečeno premajhnega števila izpolnjenih anket rezultata ne moremo vzeti za relevantnega oziroma točnega.

Zaključek

Namen diplomske naloge je torej bil predstaviti valutno trgovanje, kot dobro alternativo naložbenim možnostim, ki se trenutno ponujajo na našem kapitalskem trgu, kakor tudi na trgih v tujini. Zaključimo lahko, da je valutni trg brez večjih ovir dostopen tudi slovenskim vlagateljem, saj zaradi svoje velikosti, likvidnosti in raznolikosti ponuja možnosti velikih donosov, kakor tudi seveda možnost velikih izgub z napačnim trgovanjem. Ključnega pomena za uspešno trgovanje sta seveda obvladovanje tehnične ali temeljne analiza. Najboljša je kombinacija obeh, saj imamo tako širok pogled na celotno globalno dogajanje, seveda je pa tudi veliko odvisno od načina trgovanja, ki ga izberemo. Če trgujemo na kratki rok bomo uporabili tehnično analizo (oscilatorji, indikatorji), če pa trgujemo na dolgi rok pa bomo več pozornosti namenili temeljni, saj zaradi različnih objav in napovedi lažje predvidimo v katero smer se bo določena valuta gibala.

Naj za sklepno misel dodamo to, da je valutno trgovanje še veliko več, kot samo teorija, praksa in izkušnje, saj veliko vlogo igra tudi značaj posameznika. Ključno vlogo odigra tudi disciplina vlagatelja in dejstvo, da se ne sme nikoli vlagati denarja, ki je življenjskega pomena za naš obstoj.

LITERATURA

- Achelis, Steven B. 2001. *Technical analysis from A to Z: covers every trading tool - from the Absolute Breadth Index to the Zig Zag*. New York: McGraw Hill.
- Currency trading platform. 2010. [Http://www.investopedia.com/terms/forex/c/currency-trading-platforms.asp](http://www.investopedia.com/terms/forex/c/currency-trading-platforms.asp) (21. 2. 2010)
- Globalna trgovalna postaja. 2010. [Http://www.ilirika.si/ilirika-on-svet/globalna_trgovalna_postaja.aspx](http://www.ilirika.si/ilirika-on-svet/globalna_trgovalna_postaja.aspx) (21. 2. 2010)
- Gough, Leo. 2002. *Global finance*. Oxford: Capstone.
- Jelovčan, Matjaž. 2006. *Valutni trg kot naložbena priložnost malega vlagatelja*. Diplomaska naloga, Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani.
- Metodološka pojasnila. 2008. <http://e-uprava.gov.si/ispo/indeksi/osnovna.ispo?pageTo=/indeksi/metodologija.jsp> (23. 2. 2010)
- Moffett, Michael H. 2003. *Fundamentals of multinational finance*. Boston, Mass., London: Addison Wesley.
- Mrak, Mojmir. 2002. *Mednarodne finance*. Ljubljana: GV založba.
- Online trading platform. 2009. [Http://www.gcitrading.com/index.htm](http://www.gcitrading.com/index.htm) (21. 2. 2010)
- Požun, Nataša. 2006a. *Šola tehnične analize: Kaj je trend?*. [Http://www.finance.si/169891/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Kaj-je-trend](http://www.finance.si/169891/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Kaj-je-trend) (29. 1. 2010)
- Požun, Nataša. 2006b. *Šola tehnične analize: Uvod v tehnično analizo*. [Http://www.finance.si/168027/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Uvod_v_tehni%E8no-analizo](http://www.finance.si/168027/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Uvod-v-tehni%E8no-analizo) (22. 1. 2010)
- Požun, Nataša. 2007a. *Šola tehnične analize: Drseče sredine*. [Http://www.finance.si/187104/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Drse%E8e-sredine](http://www.finance.si/187104/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Drse%E8e-sredine) (18. 2. 2010)
- Požun, Nataša. 2007b. *Šola tehnične analize: Indeks relativne moči*. [Http://www.finance.si/186616/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Indeks-relativne-mo%E8i](http://www.finance.si/186616/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Indeks-relativne-mo%E8i) (18. 2. 2010)
- Požun, Nataša. 2007c. *Šola tehnične analize: MACD*. [Http://www.finance.si/187966/%A9ola-tehni%E8ne-analize-MACD](http://www.finance.si/187966/%A9ola-tehni%E8ne-analize-MACD) (18. 2. 2010)
- Požun, Nataša. 2007d. *Šola tehnične analize: Območja podpore in odpora*. [Http://www.finance.si/175132/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Obmo%E8ja-podpore-in-odpora](http://www.finance.si/175132/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Obmo%E8ja-podpore-in-odpora) (15. 1. 2010)
- Požun, Nataša. 2007e. *Šola tehnične analize: Stochastic slow*. [Http://www.finance.si/188954/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Stochastic-slow](http://www.finance.si/188954/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Stochastic-slow) (16. 2. 2010)
- Požun, Nataša. 2007f. *Šola tehnične analize: Študije*. [Http://www.finance.si/186024/%A9ola-tehni%E8ne-analize_%A9tudije](http://www.finance.si/186024/%A9ola-tehni%E8ne-analize_%A9tudije) (14. 2. 2010)
- Products: Marketcetera Automated Trading Platform. 2010. [Http://www.marketcetera.com/site/products/marketcetera-platform](http://www.marketcetera.com/site/products/marketcetera-platform) (20. 2. 2010)
- Roth, Paul. 1996. *Mastering foreign exchange and money markets: a step-by-step guide to the products, applications and risks*. London: Financial Times/Prentice Hall.

Literatura

- Saxotrader*. 2010. [Http://www.saxobank.com/en/trading-platforms/pages/online-trading-platforms.aspx](http://www.saxobank.com/en/trading-platforms/pages/online-trading-platforms.aspx) (20. 2. 2010)
- Shamah, Shani. 2004. *A currency options primer*. Chichester: John Wiley.
- Svečniki*. 2010. [Http://www.risk.si/index.php?option=com_myblog&show=TehniA-na-analiza-3.-del-Osnovna-konstrukcija-grafa.html&Itemid=1](http://www.risk.si/index.php?option=com_myblog&show=TehniA-na-analiza-3.-del-Osnovna-konstrukcija-grafa.html&Itemid=1) (16. 2. 2010)
- Tehnična analiza*. 2009. [Http://www.medvesekpusnik.si/mp.asp?Path=613,645](http://www.medvesekpusnik.si/mp.asp?Path=613,645) (10. 1. 2010)
- Tradeport*. 2005. [Http://www.poteza.si/si/personal.cp2?cid=83EFCB0F-3ABB-882E-9E75-63F3FA296E25&linkid=10](http://www.poteza.si/si/personal.cp2?cid=83EFCB0F-3ABB-882E-9E75-63F3FA296E25&linkid=10) (21. 2. 2010)
- Valutno trgovanje*. 2008. [Http://www.moje-premozenje.com/index.php/izobrazevanje/naozbe/valutno-trgovanje](http://www.moje-premozenje.com/index.php/izobrazevanje/naozbe/valutno-trgovanje) (5. 1. 2010)
- VT Trader*. 2008. [Http://www.vt-trader.net/index.php](http://www.vt-trader.net/index.php) (21. 2. 2010)
- Zgodovina forexa*. 2008. [Http://www.trgovanje.si/index.php?option=com_content&view=article&id=61:zgodovina-forexa&catid=20:pred-zaetkom&Itemid=45](http://www.trgovanje.si/index.php?option=com_content&view=article&id=61:zgodovina-forexa&catid=20:pred-zaetkom&Itemid=45) (7. 1. 2010)

VIRI

- Dealing informations*. 2010. [Http://www.gainscope.com/dealing.php](http://www.gainscope.com/dealing.php) (5. 2. 2010)
- Finance. 2010. *Borze in denar*. 23. 1. 2010, 11.
- Forex factory*. 2010. [Http://www.forexfactory.com/calendar.php](http://www.forexfactory.com/calendar.php) (20. 1. 2010)
- Japonski svečniki*. 2009. <http://www.medvesekpusnik.si/mp.asp?Path=613,645,648> (12. 1. 2010)
- OHLC graf*. 2009. [Http://www.medvesekpusnik.si/mp.asp?Path=613,645,647](http://www.medvesekpusnik.si/mp.asp?Path=613,645,647) (12. 1. 2010)
- Podpora in odpor*. 2009. [Http://www.svetovanje.org/tag/support/](http://www.svetovanje.org/tag/support/) (15. 1. 2010)
- Požun, Nataša. 2007g. *Šola tehnične analize: Naraščajoči in padajoči trend*. [Http://www.finance.si/172889/%A9ola_tehni%E8ne_analize_Nara%B9%E8ajo%E8i_in_padajo%E8i_trend](http://www.finance.si/172889/%A9ola_tehni%E8ne_analize_Nara%B9%E8ajo%E8i_in_padajo%E8i_trend) (10. 2. 2010)
- Požun, Nataša. 2007h. *Šola tehnične analize: Tip grafa*. [Http://www.finance.si/182626/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Tip-grafa](http://www.finance.si/182626/%A9ola-tehni%E8ne-analize-Tip-grafa) (8. 2. 2010)
- Tradeport*. 2010a. [Https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl](https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl) (2. 2. 2010)
- Tradeport*. 2010b. [Https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl](https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl) (11. 2. 2010)
- Tradeport*. 2010c. [Https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl](https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl) (10. 2. 2010)
- Tradeport*. 2010d. [Https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl](https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl) (15. 2. 2010)
- Tradeport*. 2010e. [Https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl](https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl) (29. 1. 2010)
- Tradeport*. 2010f. [Https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl](https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl) (29. 1. 2010)
- Tradeport*. 2010g. [Https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl](https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl) (19. 2. 2010)
- Tradeport*. 2010h. [Https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl](https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl) (19. 2. 2010)
- Tradeport*. 2010i. [Https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl](https://spletni.tradeport.si/Login.aspx?lang=sl) (19. 2. 2010)

PRILOGE

Priloga 1 Anketni vprašalnik

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Pozdravljeni, sem Matej Furlan, študent managementa na Fakulteti za management. Na temo »Valutno trgovanje kot naložba v času svetovne gospodarske krize« želim opraviti anketo med državljani Republike Slovenije.

Anketa je namenjena le za potrebe diplomske naloge in je popolnoma anonimna. Za Vašo pripravljenost k sodelovanju pri anketi se Vam najlepše zahvaljujem!

1. Spol

- A) M
- B) Ž

2. Starost

- A) 18-25
- B) 26-35
- C) 36-45
- D) 46-55
- E) 55+

3. Trenutni status

- A) Študent
- B) Zaposlen
- C) Brezposeln
- D) Upokojen

4. Dosežena izobrazba

- A) Osnovna šola
- B) Srednja šola
- C) Višja/visoka
- D) Univerzitetna
- E) Magisterij
- F) Doktorat

5. Regija

- A) Koroška
- B) Gorenjska
- C) Osrednjeslovenska
- D) Štajerska
- E) Dolenjska
- F) Prekmurje
- G) Severnoprimska
- H) Obalno kraška

6. Ali ste že slišali za valutno trgovanje (forex)?

- A) DA
- B) NE

7. Ali trgujete na forexu?

- A) DA
- B) NE

ČE JE ODGOVOR NA VPRAŠANJE ŠTEVILKA 7. DA NADALJUJETE NAPREJ Z VPRAŠANJEM ŠTEVILKA 8 IN IZPOLNJUJETE DO VPRAŠANJA ŠTEVILA 15 ; ČE JE ODGOVOR NE PA PRESKOČITE NA VPRAŠANJE ŠTEVILKA 15 .

8. Koliko časa že trgujete na valutnem trgu?

- A) Manj kot 1 leto
- B) od 1 do 3 let
- C) več kot 3 leta

9. Koliko sredstev ste vložili v valutno trgovanje?

- A) Do 200 €
- B) Od 200 do 500 €
- C) Od 500 do 1000 €
- D) Od 1000 do 5000 €
- E) Od 5000 € in več

10. S kolikšno stopnjo mesečne donosnosti trgujete?

- A) Do 3 %
- B) 4-7 %
- C) 8-10 %
- D) 11 % in več
- E) Trgujem z izgubo

11. Ali trgujete samostojno ali preko posrednikov?

- A) Samostojno
- B) Preko posrednikov

12. Pri katerem ponudniku trgujete?

- A) Slovenskem
- B) Tujem

13. Ali na lahko zaupate ime ponudnika?

14. Ali menite da lahko trgujete samostojno pozitivno?

- A) Da vsekakor
- B) Da vendar je treba vložiti veliko truda
- C) Da s pomočjo tehnične in temeljne analize
- D) Ne je nemogoče
- E) Ne ker nimam dovolj znanja
- F) Ne, preveč je rizično

15. Ali bi Vas zanimalo izvedeti več o valutnem trgovanju?

- A) DA
- B) NE

16. Ali bi vas zanimala naložba v valutno trgovanje?

- A) DA
- B) NE

17. Koliko bi bili pripravljeni vložiti, če bi se odločili za valutno trgovanje?

- A) Do 200 €
- B) Od 200 do 500 €
- C) Od 500 do 1000 €
- D) Od 1000 do 5000 €
- E) Od 5000 € in več

18. Kolikšno stopnjo mesečne donosnosti pričakujete od naložbe?

- A) Do 3 %
- B) 4-7 %
- C) 8-10 %
- D) 11 % in več
- E) Izgubo

19. Ali bi raje trgovali samostojno ali preko posrednikov?

- A) Samostojno
- B) Samostojno, ker ne zaupam posrednikom
- C) Preko posrednikov, saj nimam dovolj znanja
- D) Preko posrednikov, ker jim bolj zaupam kot sebi

Hvala, ker ste si vzeli čas, da izpolnite anketo in mi s tem pomagate pri pisanju diplomske naloge!